

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

36E JAARGANG

WOENSDAG 25 APRIL 1951

No. 1771

COMMISSIE VAN REDACTIE

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris)*

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen;
R. Vandeputte; F. Versichelen.*

INHOUD

	Blz.
Inflatie en de sociale fondsen door <i>G. Verwey</i>	312
De tweede noodvoorziening ten aanzien der gemeentefinanciën door <i>Prof. Mr C. W. de Vries</i>	314
De economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1950 door <i>Prof. Dr M. van Meerhaeghe</i>	315
Het Vde Economisch Benelux Congres door <i>Dr M. Weisglas</i>	319
De kostprijberekening van de melk door <i>Ir H. Vredeling</i>	320
Boekbesprekingen:	
Dr J. Walter: Enige economische beschouwingen over de Rijnscheepvaart, bespr. door <i>P. van Zuuren</i>	322
Mr A. J. S. Douma: Hoofdzaken en strijdpunten van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, bespr. door <i>Dr J. Geluck</i>	323
De bestrijding van ongebreidelde prijsconcurrentie in het ambacht, bespr. door <i>Dr J. Geluck</i>	323
Aantekening:	
Het Vde Economisch Benelux Congres	323
Mededelingen voor economen	324
Geld- en kapitaalmarkt	324
De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Maart 1951 door <i>V. Van Rompuy</i>	325
Statistieken:	
Bankstaten	326
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	327

Dezer dagen

monetair overzicht, althans in Nederland. Ingediend werd een wetsontwerp betreffende het toezicht op het kredietwezen, een curieus ontwerp. Wat voor de tentamens zo moeizaam, maar toch met voldoening, werd bestudeerd over „gentlemen's agreements” tussen centrale bank en particulier bankwezen, is voor dit ontwerp te slappe kost. Mocht dit ontwerp wet worden, dan zal zeker niemand meer vergeten „De Nederlandsche Bank” met de traditionele drie hoofdletters te schrijven.

Intussen is het gebruikelijke, zeer uitgebreide, verslag over 1950 van de President van De Nederlandsche Bank verschenen. Centraal moet volgens dit verslag gesteld worden het bereiken van monetair evenwicht, daarmee zal het evenwicht op de betalingsbalans volgen. Ongetwijfeld is evenwicht een centraal begrip voor economen: een tweede vraag, die zij er altijd over leren stellen, is op welk niveau.

De aanvullende begroting, die de Minister van Financiën gaf, bevat cijfermatig uitgangsmateriaal. In feite heeft men gestaan voor het opstellen van een nieuwe begroting en zoals te begrijpen, sluitend was deze niet te maken. Na aandachtig snoeiwerk en het even aandachtig bezien van baten, die wellicht rijp waren om geplukt te worden, is het eindcijfer van het totale tekort over 1951 gekomen op een bedrag variërend van f 205 tot f 255 miljoen. Van de vrijwillige, niet contractuele besparingen zal de dekking niet komen, als men de cijfers over het surplus der terugbetalingen bij de particuliere besparingen beziet.

Voorts heeft de Regering bekend gemaakt, dat, zo de toestand niet slechter wordt, zij compensaties aanhangig zal maken, zo de verbruiksbeperking de 5 pct zou blijken te overschrijden. Aangenomen moet worden, dat hierbij is gedacht aan een, blijvende, toestand van volledige bezetting.

Alles tezamen het beeld van de gebonden Prometheus; doch één Prometheus is ontboeid: de kluzenaars van Torquay, die de technisch zo geheime brouwsels der handelsverdragen en tarieven hebben gemengd, keren naar hun post terug, zoals eens de tovenaars Merlin met zijn wondermiddelen naar het hof van Koning Arthur keerde. „Wonder en is geen wonder” placht Simon Stevin te zeggen; zal het hier ook gelden?

Uit het Engelse kabinet hebben een tweetal leden de positie van heremiet verkozen. Thans wordt afgewacht, wanneer deze exodus het exit voor allen zal betekenen. Het tandenknaars der teleurgestelden zal wellicht binnenkort iets minder luid worden vernomen, daar het vleesverdrag met Argentinië thans is bereikt. Tenzij de prijs die thans voor dit vlees is betaald de Engelse bevolking met lange tanden zou doen eten.

Hoe groot zou de weerzin zijn bij elk der vier plaatsvervangende Ministers van Buitenlandse Zaken, als zij zich weer aan het vermalen van agendapunten zetten? Als welhaast vergeten mannen, achtergelaten op een plek, waaraan de publieke belangstelling vrijwel niet meer raakt, debatteren zij voort.

EEN JUFFROU DIE DERTIG JAAR GELEDEN ....

haar Lager Acte Engels haalde, kan u ongetwijfeld helpen om uw prijscouranten of technische folders voor export-doeleinden te vertalen. Maar u kunt zelf wel ongeveer nagaan, wat voor indruk uw bedrijf met zulke vertalingen in het buitenland maakt!

Als u de vertaling echter overlaat aan een vreemdeling, die hier pas gevestigd is en die het verschil niet kent tussen een „UITstekende balk" en een „uitSTEEKende balk" of tussen „helemaal niet" en „niet helemaal".... wel, dan kunt u óók plezier beleven van uw export-drukwerk! Er bestaat maar één absoluut veilige methode voor feilloos technisch vertaalwerk: een buitenlander met behoorlijke kennis van technische onderwerpen vertaalt de tekst en een terzake deugdelijk ingewerkt Nederlander corrigeert hem nauwgezet. Alleen dan hebt u de zekerheid, dat uw reclame in het buitenland au sérieux genomen wordt.

Volgens deze methode werken wij sedert jaren voor diverse vooraanstaande industrieën. Wij kunnen ook voor UW bedrijf onberispelijk technisch vertaalwerk leveren, in of uit het Frans, Duits, Engels, Spaans, Portugees, Zweeds enz. Interesseert het u, hierover eens met een onzer medewerkers te spreken? Wij komen u gaarne zonder verplichtingen bezoeken.

BUREAU VOOR RECLAMETEKST

LAREN (N.-H.) — MAUVEZAND 5

D. VAN DER LINDEN

TELEFOON 2189 (K. 2953)

HAV BANK - SCHIEDAM

**COLLECTIEVE
PENSIOEN-VERZEKERING**

R. MEES & ZONEN

ANNO 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen,
Amsterdam (alleen Assurantie)

**VOOR KANTOOR OF
BEDRIJF**

Vraag en aanbod inzake Kantoorbehoeften, Brandkasten, Machines, Gehouwen, Industrie-terreinen, enz.

Te koop wegens nieuwbouw

**HET KAPITALE FABRIEKSGEBOUW DER
N.V. H. PANDER & ZONEN - TE 'S-GRAVENHAGE**

gebouwd op eigen grond, groot ± 5500 m². Vloeroppervlakte ruim 13000 m².

- ★ Het complex is geheel voorzien van centrale verwarming, gas en electriciteit, terwijl een groot gedeelte bovendien voorzien is van een sprinklerinstallatie en persluchtleidingen. Het geheel is in prima staat van onderhoud.

*Inlichtingen uitsluitend schriftelijk bij de N.V. H. Pander & Zonen, Postbus 30, 's-Gravenhage.

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F
N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

G. VERWEY, *Inflatie en de sociale fondsen.*

De besturen der sociale fondsen zullen met het oog op de inflatoire ontwikkeling hun beleggingspolitiek — evenwel met open oog voor de daaraan verbonden risico's — enigermate in de richting van kapitaalwaarden moeten ombuigen. De beleggingspolitiek der fondsen kan echter slechts een partiële oplossing brengen voor de moeilijkheden, verbonden aan een voortgezette waardedaling van het geld. Andere middelen om de gevolgen voor de betrokkenen van een koopkrachtvermindering van het geld op de uitkeringen der sociale fondsen te verzachten zijn: een verschuiving van de pensioengrens met 1 à 2 jaar, tempoverlangzaming na de pensioengerechtigde leeftijd, het verstrekken van goederen in natura aan pensioengerechtigden en het verstrekken van een aanvullende bijdrage door het eigen bedrijf.

Prof. Mr C. W. DE VRIES, *De tweede noodvoorziening ten aanzien der gemeentefinanciën.*

De Tweede Kamer heeft in het Voorlopig Verslag van 20 Maart 1951, door haar uitgebracht ten aanzien van het wetsontwerp „houdende voorzieningen ten aanzien van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten”, de pointe van dit wetsontwerp, ondanks het feit, dat de Tweede Kamer bij deze speciale gelegenheid rechtstreeks heeft gevraagd, hoe de Regering over de autonomie van de gemeente denkt, gemist, althans daarnaar helemaal niet gevraagd. De pointe is de vraag, of na 1951 en 1952 de inkomstenbelasting der gemeenten op de een of andere wijze kan worden hersteld, binnen beperkte grenzen. Is het antwoord neen, dan is een ander systeem dan het uitkeringssysteem niet mogelijk. Men blijft dan met „uitkeringen” schuiven. Het besef, dat elk systeem uitkeringen zal eisen, schijnt geheel te ontbreken. Van een uitkeringssysteem (subsidiën, bijdragen, toeslagen) komt de wetgever, naar tegenwoordig is te voorzien, niet meer af.

Prof. Dr M. VAN MEERHAEGHE, *De economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1950.*

Uit dit artikel, dat een algemeen overzicht geeft van de economische situatie van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi tijdens het afgelopen jaar, blijkt, dat men de toestand van deze gebieden in 1950 gunstig kan noemen. De sterke stijging van de vraag naar de Kongolese grondstoffen en de gunstige ontwikkeling van de ruilvoet leidden tot een aanzienlijke vermeerdering van het actief saldo van de handelsbalans, dat uiteraard de betalingsbalans — waarover geen recente gegevens beschikbaar zijn — gunstig heeft beïnvloed. De budgetaire en financiële toestand bleef gezond, terwijl aanzienlijke vooruitgang werd geboekt inzake de uitvoering en de verdere uitwerking van het tienjarenplan.

Dr M. WEISGLAS, *Het Vde Economisch Benelux Congres.*

De resoluties van het Vde Economisch Benelux Congres werpen nauwelijks enig nieuw licht op het Benelux-vraagstuk en vormen in feite een herhaling van reeds vele malen vastgestelde wenselijkheden. Hun betekenis ligt dan ook vooral in de manifestatie van de wil tot vorming van de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse economische unie; een manifestatie, welke te meer van belang is, omdat juist de laatste tijd dikwijls stemmen verluiden, welke Benelux tot een na-oorlogse hersenschim bestempelen en deze belangrijke ontwikkeling hiernede af- en dooddoen. De vlakke conclusies van het congres mogen tot op zekere hoogte als een gunstig teken worden geïnterpreteerd: zij drukken de omstandigheid uit, dat de

Benelux-samenwerking in feite reeds zover is gevorderd, dat ons nog weinig van het beoogde einddoel meer scheidt en de hieraan verbonden problemen reeds diepgaand zijn onderzocht. Het congres heeft echter aan betekenis ingeboet door een ernstig tekort aan realiteitszin: een analyse van de gevolgen voor de Benelux-samenwerking van de externe factoren, die de voortgang van de Benelux-ontwikkeling bedreigen, alsook van het economisch-financieel-sociale Nederlandse regeringsprogramma, werd node gemist.

Ir H. VREDELING, *De kostprijsberekening van de melk.*

In dit artikel wordt aandacht geschonken aan één aspect van het vraagstuk van de kostprijsberekening van de melk, nl. hoe het verband is tussen de melkproductie en de productiekosten en wel aan de hand van de melkprijsrapporten no 127 en no 148 van het Landbouw-Economisch Instituut, waarin o.i. resp. een voor- en een n-calculatie voorkomt van de kostprijs van de melk voor de periode 1949/1950. Schr. bestrijdt de bewering als zou een grotere melkproductie gepaard gaan met een gelijkblijven van de kostprijs per eenheid product. Een nadere analyse brengt schr. tot de conclusie, dat de grotere melkproductie per ha in 1949/1950 weliswaar leidde tot een toeneming der productiekosten per ha, doch dat deze grotere productie de kostprijs per eenheid heeft gedrukt.

— SOMMAIRE —

G. VERWEY, *L'inflation et les caisses sociales.*

Eu égard au développement inflationniste, les caisses sociales seront obligées d'orienter leur politique d'investissement plus ou moins vers les valeurs-capitales. Pour venir en aide aux ayants droit à la pension et pour adoucir les conséquences de la diminution du pouvoir d'achat de l'argent on formule les moyens suivants: un déplacement de 1 ou 2 ans de la limite d'âge; un ralentissement du processus de la mise à la retraite; une compensation en nature et une indemnité supplémentaire de l'entreprise.

Prof. Mr C. W. DE VRIES, *La deuxième loi provisoire relative aux finances communales.*

Un exposé du projet de loi néerlandais relatif aux dispositions provisoires prises par rapport aux relations financières entre l'Etat et les communes.

Prof. Dr M. VAN MEERHAEGHE, *La situation économique du Congo Belge et du Ruanda-Urundi pendant 1950.*

La situation économique en 1950 de ces territoires peut être considérée comme étant favorable. Le fort accroissement de la demande des matières premières congolaises a créé un relèvement considérable du boni de la balance commerciale ce qui ne pouvait pas manquer d'influencer favorablement la balance des paiements dont toutefois les renseignements récents font défaut. La situation budgétaire et financière restait saine; un progrès considérable a été réalisé en ce qui concerne l'exécution et le développement du plan décennal.

Dr M. WEISGLAS, *Le Vme Congrès Economique de Benelux.*

Un compte-rendu du Vme Congrès Economique de Benelux qui a eu lieu à Rotterdam les 13 et 14 courant.

Ir H. VREDELING, *Le calcul du prix de revient du lait.*

Dans cet article on tire l'attention sur un aspect du problème du calcul du prix de revient du lait notamment la relation qui existe entre la production et les frais de production du lait.

Inflatie en de sociale fondsen

Er is in de kringen van hen, die verantwoordelijk zijn voor de gezinszorg van degenen, die nu nog werken, doch wier bestaan in de toekomst berust op voorzieningen in het heden te treffen, een grote doch begrijpelijke mate van onrust ontstaan. Deze onrust vindt zijn oorzaak daarin, dat het vertrouwen in de handhaving, op langere duur gezien, van de koopkracht van de munteenheid in brede lagen der bevolking aan het verdwijnen is. Dit verschijnsel is niet beperkt tot ons eigen land; het doet zich in gelijke, soms zelfs in nog sterkere mate, in andere landen — Frankrijk, Engeland, Verenigde Staten — voor.

Er is in dit opzicht een verschil tussen de situatie thans en die na de eerste wereldoorlog. Ook in de jaren na 1918 was het vertrouwen in de valuta's ondermijnd; er was echter een duidelijk streven, en een streven dat geleidelijk aan kracht won, naar een terugkeer tot de economische opvattingen van vóór 1914 en een herstel van gezonde monetaire verhoudingen. Het denken was op sanering gericht en voortgezet herstel.

Thans is de situatie anders. De wereld van tegenwoordig zoekt, terwijl men tot een staat van, in vergelijking tot vroeger, uitzonderlijke armoede vervallen is en onder een bezwijkende schuldenlast gebukt gaat, sociale programma's van omvangrijke strekking te verwezenlijken. Men heeft de moed niet meer de volle inspanning te richten op het herstel. Men kan de regeringen niet altijd verwijten, dat zij er generlei oog voor hebben, doch zij gedragen zich niet krachtig genoeg en durven veelal de onpopulariteit niet aan om maatregelen van deflationistische aard, die voor een herstel nodig zijn, te nemen. Men zoekt veelal niet zozeer herstel van de patient, als inspanning van diens krachten tot het uiterste ten einde hem overeind te laten zitten. Het gevolg is niet uitgebleven. De last van het eigen lichaam, in sommige gevallen door een tot het uiterste opgevoerde inspanning reeds uitgeput, wordt opnieuw vergroot, doordat men zich paraat moet houden tegen het gevaar van oorlogsdreiging. Het onontkoombaar gevolg is een steeds verdergaande achteruitgang in de waarde van het geld. Deze achteruitgang zou te voorkomen zijn door de ambities minder hoog te stellen, de utopie van de welvaartstaat te laten varen, de economische politiek anders te richten, door af te zien van veel, wat wel zeer nuttig, doch niet volstrekt noodzakelijk is, doch men is hiertoe niet bereid. Ook hebben de regeringen er in de jaren, die achter ons liggen, onvoldoende toe medegewerkt de bevolking in dit opzicht duidelijk te maken waar het om gaat. Zij, die verontrust zijn over de toekomstige koopkracht van het ruilmiddel, ook van de gulden, zijn dan ook terecht verontrust.

* *

De verontrusting uit zich daarin, dat tal van instanties en ondernemingen de grondslagen, waarop de gezinszorg van de aan hen toevertrouwde werkers berust, hebben herzien of bezig zijn te herzien. Enerzijds door de beleggingsmogelijkheden voor de sociale fondsen uitbreiding te geven, teneinde in die gevallen, waar zulks tot dusverre niet was toegestaan, belegging in waarden, welke bij voortgaande vermindering van de koopkracht van het ruilmiddel compensatie zouden kunnen bieden door prijsstijging, alsnog mogelijk te maken. Anderzijds door in die gevallen, waar er geen statutaire belemmeringen zijn, de interne beleggingspolitiek om te buigen in de richting van kapitaalwaarden. Ook dit verschijnsel is internationaal. De besturen van Amerikaanse en Engelse trustfondsen houden zich op het ogenblik even intensief met de materie bezig als de Nederlandse, Belgische en Franse instanties.

Wij achten deze ontwikkeling niet zonder gevaar. Het is een bekend verschijnsel, dat zij, die door inflatievrees bevangen zijn, veelal te weinig de risico's zien, die van een ombuiging van een beleggingspolitiek der sociale fondsen in de richting van kapitaalwaarden het gevolg zijn. Men is zich vaak te weinig bewust, dat het zelfs in een periode van een stijgend prijsniveau mogelijk is aanzienlijke verliezen te lijden op kapitaalwaarden. Deze worden bovendien vergroot als, zoals nu in de Verenigde Staten en trouwens ook reeds hier te lande, de sociale fondsen op grote schaal als kopers van kapitaalwaarden gaan optreden en een prijsstijgende werking op de koersen van aandelen en de prijzen van onroerend goed gaan uitoefenen. Zolang deze koepbeweging zich doet gelden is een grote terugslag niet waarschijnlijk, doch de situatie kan wijziging ondergaan als een dergelijke koepbeweging tot staan is gekomen en verkopen op het dan bereikte hoge niveau door hen, die koersinzinking vrezen, in onvoldoende mate kopers tegenover zich vinden. Hoezeer zulks vanzelf spreekt, is het steeds weer opvallend hoe weinig men zich veelal realiseert dat de kwetsbaarheid van een bezit in kapitaalwaarden in zeer sterke mate toeneemt naarmate het algemene prijsniveau voor deze waarden hoger ligt.

* *

Achten wij om de genoemde redenen de geschetste ontwikkeling niet zonder gevaar, zo wil dit niet zeggen, dat wij van mening zouden zijn, dat de besturen der onderhavige fondsen verantwoord zouden zijn indien zij van belegging in kapitaalwaarden af zouden zien. Zolang de overheersende tendentie inflationistisch is, zal men de genoemde gevaren moeten trotseren om zich althans naar de mate van het mogelijke te beschermen tegen het nog grotere gevaar van een geleidelijke liquidering van het bezit door geldsontwaardiging. Want op de lange duur en in grote lijn gezien zullen bij voortgaande inflatie, ondanks de daaraan verbonden risico's en ondanks het feit, dat veel sterker dan vroeger de belastingen hun invloed op de winsten zullen doen gelden, aandelen en onroerend goed beschermingsmogelijkheden bieden, die vastrentende waarden krachtens hun aard missen. Indien het levenspeil in Nederland te eniger tijd ten opzichte van vóór de oorlog gestegen zou zijn, niet zoals nu, tot 200 pCt à 250 pCt, doch bijv. tot 600 pCt à 800 pCt, zal een fondsbestuur zich nooit van haar verantwoording kunnen vrijpleiten door de argumentatie: „wij vreesden zozeer de risico's krachtens hun aard verbonden aan een belegging in kapitaalwaarden, dat wij van belegging in deze waarden hebben afgezien, waardoor uiteraard de bescherming, die zij achteraf blijken te bieden, ook niet verkregen is”.

Voor de fondsbesturen is dan ook de onontkoombare conclusie dat men — met open oog voor de daaraan verbonden risico's — de beleggingspolitiek enigermate in de richting van kapitaalwaarden zal moeten ombuigen. Bij de mate waarin dit geschiedt, zullen uiteraard de risico's meespreken. Ook ligt voor ieder fonds het geval niet hetzelfde. Sommige fondsen zijn sterker gefundeerd dan andere en kunnen meer riskeren. Het is alles een afweging van mogelijkheden en risico's. Hoe scherper men deze van te voren onderkent, hoe beter men er mede kan rekening houden. Het lijkt, gezien de in het verleden opgedane ervaringen, voorts onwaarschijnlijk; dat men tegen ontwaardiging van het ruilmiddel volledige bescherming zal kunnen verkrijgen. De beleggingspolitiek der fondsen kan slechts een partiële oplossing brengen voor de moeilijkheden, die voor hen zijn verbonden aan een voortgezette waardedaling van het geld.

Deze conclusie acht men veelal onbevredigend. Voor de twijfelmoedigen is zij zelfs aanleiding van het nemen van maatregelen op het stuk van belegging geheel af te zien. Wij achten deze opvatting echter bepaaldelijk onjuist. Wat toch is het geval? Het gehele gebeuren, dat met de hier besproken ontwikkeling samenhangt, is van een zeer grote draagwijdte. Het is niet meer of minder dan dat wij door de koopkrachtvermindering van het geld staan voor een volledige ontworteling van de sociale structuur. Deze ontworteling wreekt zich op allerlei wijzen, doch een zeer belangrijk onderdeel daarvan vormt de gezinszorg, die de sociale fondsen bieden. Men overschat zeer sterk het menselijke kunnen als men zou verwachten, dat één maatregel of één algemene lijn van sociale of financiële politiek in staat zou zijn de gevolgen van deze ontworteling te compenseren. Wij zullen al zeer tevreden mogen zijn als wij de gevolgen op verschillende punten door bepaalde middelen kunnen temperen of verzachten. De beleggingspolitiek zien wij als één van die middelen. Er zijn andere middelen, die niet minder belangrijk zijn. Om dit goed te realiseren willen wij ons rekenschap geven van de andere mogelijkheden, die in dit verband naar voren komen.

Een ander middel om de gevolgen voor de betrokkenen van een koopkrachtvermindering van het geld op de uitkeringen der sociale fondsen te verzachten, zou zijn een zekere verschuiving van de leeftijd, waarop gewoonlijk de pensioenrechten ingaan. De gemiddelde leeftijd van de mens is in de laatste eeuw zeer sterk gestegen; men wordt thans gewoonlijk vrij veel ouder dan zelfs één of twee generaties geleden. Ook wordt men veelal minder gauw oud. Op 60- à 65-jarige leeftijd gevoelen velen zich nog betrekkelijk jeugdig en zijn veelal nog in staat tot werken. Een verschuiving van de pensioengrens met 1 à 2 jaar zal een werkzaam middel kunnen zijn om de betrokkenen in de tijd, dat niet meer wordt gewerkt, een beter bestaan te geven dan anders mogelijk zou zijn. Ook vaak een beter bestaan in die zin, dat men zich gelukkiger gevoelt. Dit probleem heeft verschillende facetten, doch het komt ons voor, dat het op de duur als middel om een bestaande noodtoestand te verzachten, overweging zou kunnen verdienen, vooral als het zou kunnen worden gecombineerd en afgestemd op het hieronder volgende middel dat in dit verband overweging verdient.

Dit (tweede) middel zou men kunnen aanduiden met: tempoverlangzaming na de pensioengerechtigde leeftijd. Nog altijd is de algemene regel, dat een pensioen op een zekere datum ingaat en dat van die datum af door de pensioengerechtigde in het geheel niet meer wordt gewerkt. Wij vragen ons af of in dit opzicht geen andere gedragslijn op de duur mogelijk zou zijn, bijv. door pensioengerechtigden een gedeelte van de dag — althans nog enige jaren lang — voor het bedrijf te behouden. Wij kennen de bezwaren, die in werkgeverskringen tegen het verrichten van de niet volle arbeidstaak gewoonlijk worden gevoeld. Wij kennen ook de bezwaren, die van de kant der werknemers worden gevoeld; zodra hun werk, dat juist op latere leeftijd — gezien de bijzondere ervaring — erkenning vereist, als niet volwaardig wordt beschouwd. Niettemin vragen wij ons af of het vraagstuk als geheel wel diepgaand genoeg onder het oog is gezien en niet nog andere oplossingen zouden blijken wanneer er ernstig en meer systematisch naar wordt gezocht. De algemene ervaring toch is, dat de werknemers er geenszins op gebrand zijn op de pensioengerechtigde leeftijd ineens ten volle gedevoerd te zijn en eveneens dat het de werkgevers vaak aan het hart gaat niet meer van de ervaring der oudere werknemers te kunnen profiteren. Het ligt voor de hand, indien inderdaad een toestand zou intreden, dat door koopkrachtvermindering van het geld, het verstrekken

van een enigszins redelijk levensniveau aan gepensioneerden onmogelijk wordt, een gedeeltelijke oplossing ook na te streven door een tewerkstelling, welke uiteraard een tempoverlangzaming, die de hogere leeftijd nu eenmaal vereist, moet inhouden.

Wij willen op nog een middel de aandacht vestigen, nl. het uit de laatste oorlog zo bekende middel van verstreking van goederen in natura, waarbij wij in het bijzonder op het oog hebben onroerend goed, alsmede de niet-aanbestederf-onderhevige langdurige verbruiksgoederen, dus grond, huis, vee, kleding enz. Met name vragen wij ons af of onze grote sociale fondsen niet de mogelijkheid zouden kunnen onderzoeken aan hun pensioengerechtigden, of aan bepaalde groepen, of aan diegenen der pensioengerechtigden, die zulks wensen, een deel hunner beleggingen, die in gemeenschappelijk overleg met de betrokkenen daarvoor worden gevormd, over te dragen. Wij denken aan de mogelijkheid hun op een zekere leeftijd een eigen woning ter beschikking te stellen, of een stuk grond met daarbij behorende landbouw- of veeteeltbenodigdheden, of hen te plaatsen in een eigen bedrijfje, dat de mogelijkheid van een inkomen verschaft of hen van bepaalde kledingstukken te voorzien. De moeilijkheden om in dit opzicht tot een bruikbaar systeem te komen zijn ongetwijfeld zeer groot. Wij weten echter, dat de gedachte ook elders, bijv. in bepaalde Amerikaanse kringen, sterk leeft en daar reeds hier en daar ernstig bestudeerd wordt. Het is duidelijk, dat deze oplossing niet voor elk fonds en nog minder voor iedere pensioengerechtigde te verwezenlijken of aanvaardbaar is en op het platte land eerder dan in de steden zal kunnen worden nagestreefd, doch het zou al een stap vooruit zijn als enige fondsen voor bepaalde gevallen een oplossing in deze geest konden vinden om zodoende de te verwachten moeilijkheden, althans enigermate, op te vangen.

Het laatste middel dat, hoe bekend het ook is, volledigheidshalve moet worden genoemd, is het verstrekken van een aanvullende bijdrage door het eigen bedrijf. Het is een veel omstreden punt in hoeverre een bedrijf, nadat het de nodige voorzieningen voor de gezinszorg van haar tewerkgestelden getroffen heeft, nog verantwoordelijk — moreel verantwoordelijk — kan worden gesteld voor het welzijn van haar voormalig geëmployeerden. De overtuiging wint echter allerwege veld — en zulks geldt ook hier weer evenzeer voor ons eigen land als voor het buitenland — dat een bedrijf, waarvan de pensioengerechtigden op latere leeftijd niet in staat zijn op de hun eigen wijze te leven, zich niet kan onttrekken aan de verantwoordelijkheid uit eigen middelen tot hun levensonderhoud bij te dragen. Het is het belang zowel van het betrokken bedrijf als van de pensioengerechtigden, dat in dit opzicht het bedrijf niet voor een al te zware verantwoordelijkheid komt te staan. Vandaar dan ook, dat het naar onze mening voor alle betrokkenen van zo groot belang is om geen enkel middel, dat de ontstane moeilijkheden kan oplossen, onbeproefd te laten om op deze wijze een eventuele aanvullende uitkering van het bedrijf zelf tot de geringst mogelijke proporties terug te brengen.

* *

De bovenstaande overwegingen doen duidelijk uitkomen tot welk een droeve staat wij vervallen zijn. In plaats van al onze gedachten te concentreren op de vraag hoe het onheil van de inflatie te voorkomen en de oorzaak in de wortel aan te tasten, concentreert men zich noodzakelijkerwijs steeds meer op de — naar verhouding zoveel minder belangrijke — vraag hoe de niet langer te vermijden oorzaken in hun gevolgen zo goed mogelijk kunnen worden getemperd.

Doch zelfs hierbij blijft het niet. Als de sociale zorg faalt, zouden in een gezonde maatschappij alle gedachten worden geconcentreerd op één punt, n.l. hoe men de financiële weerstand van degenen, die op latere leeftijd op de sociale fondsen zijn aangewezen, kan verhogen. Verhoging van de individuele weerstand is immers het meest

werkzame middel om het euvel van het falen van sociale zorg op te vangen. Dit middel echter is ons door de inflatie uit de hand geslagen. Eerder moet men verwachten, dat deze weerstand door de inflatie en de ondragelijke belastingen verder verzwakt.

Amsterdam.

GERLOF VERWEY.

De tweede noodvoorziening ten aanzien der gemeentefinanciën

De Tweede Kamer heeft zich in het Voorlopig Verslag van 20 Maart 1951, door haar uitgebracht ten aanzien van het wetsontwerp „houdende voorzieningen ten aanzien van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten”, met een merkwaardige, in het algemeen gestelde, vraag tot de Regering gewend.

Bij deze gelegenheid, dat een tweede noodvoorziening, nu over de jaren 1951 en 1952 ten aanzien der gemeentefinanciën, moet worden getroffen, waarbij inderdaad een zekere achteruitgang vergeleken met de toestand over 1948, 1949 en 1950 (periode waarover de eerste noodvoorziening liep) zal intreden, heeft de Tweede Kamer iets in het algemeen te vragen. Deze vraag stellen is ook stilzwijgend iets heel bepaalds „zeggen”.

De Tweede Kamer ziet blijkbaar in de aard van het wetsontwerp en in de wijze, waarop de Regering legislatieve veranderingen wil aanbrengen, een tendentie in het regeeringsbeleid, welke door de overgrote meerderheid van de Tweede Kamer wordt afgekeurd. En om die afkeuring uit te spreken, vraagt de Tweede Kamer bij deze speciale gelegenheid rechtstreeks „hoe de Regering denkt over de autonomie van de gemeenten”.

**

De vraag ziet er, naar academisch terrein overgebracht, niet onvriendelijk uit. De Regering denkt over de autonomie van de gemeenten net zo als alle Nederlanders. Over de autonomie van de gemeenten, onder enkele beperkingen, denkt iedereen in Nederland voortreffelijk.

Met instemming citeert heel Nederland de woorden van de oude Edouard Herriot, burgemeester van Lyon (Maart 1951), die in de burgemeesters ziet de „dépositaires de l'autorité publique”, de „gardiens de l'ordre ainsi que du confort de leurs administrés”, omdat zij verbonden zijn met de gemeente, d.i. met „la cellule administrative de base”. En of nu de gemeente wordt gezien in haar autonome taak of wel in haar andere functies om het gemeentebelang te dienen — en daardoor mede het algemeen belang te behartigen —, de gemeente is de onderste laag in de publieke samenleving.

Hoe denkt de Regering — zo zou men de kamervraag kunnen omzetten — over het financieel welzijn van de onderste laag van het publieke leven, waar o.a. de autonome taak wordt volvoerd? En dan kon het niet anders, of de Regering en elke regering wil die laag gezond houden.

De Regering denkt zeer gunstig over de autonomie. Maar welke zijn de noodzakelijke beperkingen? Van een extra toezicht des Rijks buiten de Ged. Staten om, zulks in het belang der gemeenten, wil de wetgever niet weten. En dit toezicht der Ged. Staten wordt niet gaarne uitgeoefend dan om de gemeenten te dienen; niet om rijksbelangen of het algemeen belang als doelwit aan de gemeentebesturen vóór te houden.

Zal de Regering nu antwoorden, dat de tweede noodvoorziening nodig is mede om de gemeenten in staat te stellen hun autonome taak te vervullen? Men is dan weer

tot de directe beschouwing van dit bepaalde wetsontwerp teruggekeerd.

**

De noodvoorziening over de jaren 1951 en 1952 geeft een herzien systeem van uitkeringen. Het Voorlopig Verslag verklaart daaromtrent:

„Verscheidene andere leden waren van oordeel, dat het systeem der uitkeringen diende te worden verlaten, o.a. omdat daarin een tendens kan liggen voor de gemeentebesturen om de uitgaven op te voeren tot het peil, dat toegelaten wordt bij de totale besteding van de Rijksuitkering. Zij gaven de voorkeur aan een stelsel, waarbij zich voldoende kan demonstreren, dat op toeneming der uitgaven min of meer noodzakelijk een verhoging der belastingen moet volgen en aan de andere kant een verlaging der uitgaven kan leiden tot een verlaging der belastingen in veel ruimere mate dan thans het geval is. Inmiddels constateren deze leden, dat het praktisch wel uitgesloten zal zijn deze gedachte in het onderhavige voorstel te incorporeren, om welke reden zij zich bij hun verdere beschouwingen thans wel moesten plaatsen op de grondslag van het geldende systeem”.

Het besef, dat elk systeem uitkeringen (zal eisen, schijnt geheel te ontbreken. Van een uitkeringen (subsidies, bijdragen, toeslagen)-systeem komt de wetgever, naar tegenwoordig is te voorzien, niet meer af.

**

Aandacht mag nu worden gevraagd voor het feit, dat het Tweede Kamerverslag ondanks de algemene vraag hierboven gesteld, de pointe van de moeilijkheid toch heeft gemist, althans daarnaar helemaal niet vraagt.

Het „missen” van de pointe komt in twee alinea's van het Verslag uit.

Zij luiden:

„Intussen spraken zeer vele leden er hun teleurstelling over uit, dat het niet mogelijk is gebleken het zo belangrijke vraagstuk van de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten reeds thans tot een meer definitieve oplossing te brengen.....

De verlenging zelf met twee jaar gaf verschillende leden aanleiding tot de vraag of deze termijn ruim genoeg is in verband met de stand van werkzaamheden van de Commissie-Oud. Andere leden wensten met deze termijn te volstaan, te meer nu de Commissie-Oud zelf met dit voorstel is gekomen”.

Is dit ernst of ook retoriek in de zin van de retorische vraag, waarmede het Verslag opende?

Men neme het als ernst. Maar ware het dan niet beter, wanneer geïnformeerd ware naar de stand van werkzaamheden van de Commissie-Oud? Men kan zich neerleggen bij de gedachte, dat met de termijn van twee jaren (voor de jaren 1951 en 1952) kon worden volstaan „nu de Commissie-Oud zelf met dit voorstel is gekomen”, maar men kan op de zaak ernstig ingaan en vragen wat is geschied, nu van de termijn 1951 en 1952 reeds met 1 Mei 1951 een één zesde deel van de gehele beschikbare tijd is verlopen.

Wanneer zou naar de mening der Regering het nieuwe wetsontwerp houdende een méér definitieve regeling bij de Staten-Generaal binnen moeten zijn gekomen? Toch zeker zo vroeg, dat het parlement kan beslissen in de parlementaire periode September 1951—Juli 1952.

Maar waarom zal deze méér definitieve regeling niet aanwezig kunnen zijn, noch in deze termijn, noch later?

Omdat in deze tijdrekenkunde de pointe wordt gemist.

Er kan over een méér definitieve regeling niet worden gedacht, tenzij eerst is beslist, of een stuk inkomstenbelasting aan de gemeenten kan worden afgestaan.

De gemeenten hebben onvoldoende belastinggebied ten aanzien van de directe inkomsten der burgers, nadat daarop reeds alle belastingplicht, waardoor de inkomsten worden getroffen, door het Rijk is gelegd. Daarna is er geen capaciteit, waarvan gemeentelijke inkomstenbelasting kan worden geheven, meer over in die mate, dat de gemeenten daarop een zekere zelfstandigheid kunnen bouwen.

De pointe van dit wetsontwerp is, de vraag, of na 1951 en 1952 de inkomstenbelasting der gemeenten op de één of andere wijze kan worden hersteld, binnen beperkte grenzen. Is het antwoord daarop neen, dan is een ander systeem dan het uitkeringssysteem niet mogelijk. Men blijft dan met „uitkeringen” schuiven. Zelfs de afgeschafte ondernemingsbelasting is nog niet door een gemeentelijke belasting vervangen. Ook hier is voorlopig nog maar een uitkering toegestaan in plaats van een belastingbron aanwezig.

* *

Bij de behandeling van het hier besproken wetsontwerp is thans bij de Tweede Kamer niet aan de orde het vraagstuk van de handhaving of van de verhoging van het uitkeringspercentage over 1951 en 1952. Dat punt komt aan de orde bij de behandeling van de begroting van het Gemeentefonds.

In 1950 was aanvankelijk dit uitkeringspercentage gesteld op 120, later op 125, dus zowel ten aanzien van de algemene uitkering als ten aanzien van de bijzondere uitkering.

De grote vraag is nu, met welk uitkeringspercentage over 1951 en 1952 kan worden volstaan, ten einde het normale accres der uitgaven en de nieuwe stijging der gemeentelijke uitgaven op te vangen.

Het gaat hierbij om het belang der individuele gemeenten. Sommige gemeenten kunnen met 125 pCt uitkomen; andere gemeenten niet. Het is duidelijk, dat met bijv. 130 pCt de verhouding tussen degenen, die uitkomen en degenen, die niet uitkomen, wordt verbeterd. Veel méér gemeenten zullen dan uitkomen.

Maar wanneer de algemene verhoging op 130 pCt wordt gesteld is het bedrag, dat nog beschikbaar blijft voor de „bijzondere” bijzondere uitkering gering, wellicht te gering.

Het zou natuurlijk een bezwaar zijn, dat het in het systeem van het wetsontwerp noodzakelijk zou zijn het uitgavenpeil van de gemeenten te bevriezen op de grondslag van 125 pCt of op de grondslag van 130 pCt van de algemene en van de bijzondere uitkeringen van 1948.

Intussen moet worden opgemerkt, dat de bevrozing bijv. in 1952 door een gunstig klimaat kan worden getroffen.

Zijn de middelen over 1952 olopend, dan kan het percentage worden ontdooid en vervolgens worden verhoogd.

De bezwaren tegen het „bevrozen” worden in het Voorlopig Verslag breeduit genoemd.

De grondfout van de regeling ligt naar het oordeel van deze leden in het „bevrozen” van het uitgavenpeil van de gemeenten op de grondslag van 125 pCt van de algemene en bijzondere uitkeringen van 1948. Men achtte deze basis op grond van tal van overwegingen te laag. Vooreerst leidt de verhoging van het loon- en prijspeil tot verhoogde uitgaven voor de bestaande voorzieningen. In de tweede plaats wordt aldus in het geheel geen rekening gehouden met eventuele nieuwe uitgaven, waarvoor de gemeenten kunnen komen te staan, ook door nieuwe uitgaven, die door het Rijk op de gemeenten worden afgeschoven. Voor dringende kapitaalsuitgaven — met name valt hier ook te denken aan herstel van aan gemeente-eigendom geleden oorlogsschade — is geen enkele dekkingmogelijkheid aanwezig. Van belang is ook, dat, wanneer vele gemeenten haar begroting voor de jaren 1948—1950 in evenwicht hebben weten te houden, dit herhaaldelijk uitsluitend kon geschieden door de meevallers, die de ondernemingsbelasting heeft opgeleverd en die thans komen te vervallen.

Andere leden wezen er op, dat, wanneer het percentage van de algemene en bijzondere uitkering voor 1951 op 125 gehandhaafd blijft, te voorzien valt, dat de noodzaak om te komen tot herziening van de bijzondere uitkering geen uitzondering, maar regel zal zijn.

Het voordeel verbonden aan het handhaven van de 125 pCt echter is hierin gelegen, dat de kans, dat een enkele gemeente te veel krijgt, al zeer gering is geworden, en ten tweede, dat er voor de bijzonderlijk herziene bijzondere uitkeringen een aanmerkelijk bedrag althans beschikbaar is. Of het voldoende zal zijn, is uit de gepubliceerde stukken niet te zeggen.

's-Gravenhage.

C. W. DE VRIES.

De economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1950¹⁾

Alhoewel alle gewenste statistieken voor de beoordeling van de economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1950 voor het ogenblik nog niet voorhanden zijn, is het toch reeds mogelijk een algemeen overzicht te geven van de economische situatie van deze gebieden tijdens het afgelopen jaar.

De aanzienlijke structuurwijzigingen, die zich de laatste jaren in de Kongolese economie hebben voorgedaan, nopen er toe de basis voor eventuele vergelijkingen niet te ver in het verleden te plaatsen. Het jaar 1948, niet meer belangrijk door uitzonderlijke naoorlogse omstandigheden beïnvloed, werd daarom in onderhavig overzicht boven vooroorlogse jaren verkozen. Daarbij dient men niet uit het oog te verliezen, dat 1948 een zeer voorspoedig jaar was.

¹⁾ Zie: „De economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1949”, „E.-S.B.” van 17 Mei 1950.

Productie en transport.

De productiestatistieken voor het jaar 1950 zijn nog niet beschikbaar. Uit gedeeltelijke inlichtingen blijkt toch, dat in de meeste sectoren het niveau van 1949 is overtroffen²⁾. Deze stijging kan men overigens ook afleiden uit de statistieken van de buitenlandse handel. De industrialisatiebeweging ontwikkelt zich verder. Talrijke nieuwe ondernemingen werden in de loop van het jaar opgericht, o.a. in de textielsector en in het bouwbedrijf. Een nieuwe olieraffinaderij kwam tot stand, terwijl de eerste margarinefabriek van Belgisch-Kongo te N'Dolo in bedrijf werd gebracht. De Overheid acht zelfs de oprichting van een ijzer- en staalnijverheid gewenst. Onder de nieuw opgerichte bedrijven dienen te worden vermeld twee vennootschappen voor de productie van hydro-electrische drijfkracht, respectievelijk in het Oosten van de kolonie en in Beneden-Kongo. Een tekort aan werkkrachten belemmert echter dikwijls de industrialisatie³⁾.

Het transportnet, waarvan het belang voor de economische ontwikkeling zeer groot is — het Tienjarenplan wijdt er zijn volle aandacht aan —, werd verder uitgebreid en gemoderniseerd. Aan de riviervloot werden verschillende eenheden toegevoegd, inzonderheid voor het vervoer van de inlanders. Nieuwe locomotieven werden ook op sommige spoorlijnen ingezet. De voorbereidende studies tot de aanleg van de spoorweg Kamina-Kabalo⁴⁾ en de weg Stanleystad-Costermansstad werden voortgezet. Het te water laten van twee nieuwe schepen verbeterde tenslotte de zeevaartverbinding tussen Kongo en België.

Buitenlandse handel.

Ondanks het stijgend belang van de binnenlandse markt, blijft de buitenlandse handel — voornaamste bron der openbare inkomsten — één der beste indices van de economische toestand van Belgisch-Kongo. Het hoofdkenmerk van de evolutie van de Kongolese buitenlandse handel in 1950 was de sterke toeneming van het exportsurplus. Het batig saldo van de handelsbalans van 1948 en, a fortiori, van 1949, werd aanzienlijk overtroffen. Zulks is grotendeels te danken aan de sterke stijging der grondstoffenprijzen, die een belangrijke toeneming van de exportwaarde ten gevolge had.

TABEL I.

Buitenlandse handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

(in miljoenen fr)

Jaar	Uitvoer	Invoer	Saldo
1948	10.820	8.392	+ 2.428
1949	10.171	10.320	+ 851
1950 ¹⁾	13.575	9.559	+ 4.036

¹⁾ Voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

a. Uitvoer.

T.o.v. 1949 steeg de uitvoer met 10 pCt voor de hoeveelheid en met 22 pCt voor de waarde. Uit de vergelijking van deze percentages blijkt reeds in welke mate de grondstoffenprijzen tijdens het jaar 1950 zijn toegenomen.

²⁾ Zie het Maandelijks Statistisch Bulletin van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. October 1950, blz. 14—17.

³⁾ In tegenstelling met veel andere koloniale gebieden vormt in Belgisch-Kongo de weinig dichte bevolking een rem voor de economische ontwikkeling. Op 1 Januari 1950 telde men 11.073.311 inlanders in Belgisch-Kongo en 3.808.191 in Ruanda-Urundi.

⁴⁾ Op de Afrikaanse Transportconferentie, in November 1950 te Johannesburg gehouden, legde men de nadruk op het internationaal belang van deze verbinding.

TABEL II.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Jaar	Hoeveelheid (bruto-gewicht in 1.000 ton)	Waarde (miljoenen fr)	Indexcijfer	
			Hoeveelheid ('48 = 100)	Waarde ('48 = 100)
1948	854	10.820	100	100
1949	829	11.171	97	103
1950 ¹⁾	913	13.595	107	126

¹⁾ Voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

T.o.v. 1948⁵⁾ steeg de uitgevoerde hoeveelheid met 7 pCt en de exportwaarde met 26 pCt. In werkelijkheid was de toeneming der uitvoerwaarde nog groter, omdat de basiswaarden der Kongolese uitvoerproducten, opgesteld door het Koloniaal Bestuur, uiteraard bij de evolutie der prijzen achterblijven⁶⁾. Aldus werden de basiswaarden gewijzigd op 1 Februari, 1 Mei, 1 Augustus en 1 November. Voor koper (per 100 kg) bedroegen ze achtereenvolgens fr 1.465, 1.671, 1.845 en 2.102, voor plantagerubber (per kg) fr 13, 16, 25 en 39, voor plantage Arabica-koffie (per 10 kg) fr 381, 435, 470 en 495 en voor palmolie (per 100 kg) fr 883, 883, 991 en 1.139. Hieruit blijkt, dat de scherpe stijging der prijzen van de meeste Kongolese grondstoffen tijdens het tweede semester van 1950 voor vele producten in de officiële statistieken slechts van 1 November af tot uiting komt.

De sterk gestegen vraag naar de meeste Kongolese goederen heeft de uitvoer ten zeerste gestimuleerd, ondanks de relatief kleine elasticiteit van de Kongolese productie. Uit tabel III blijkt, dat de gemiddelde prijs der Kongolese grondstoffen in 1950 t.o.v. de gemiddelde prijs in 1949 vooral gestegen is voor rubber, koffie en katoen en in mindere mate voor koper, kobalt en kopal⁷⁾.

De devaluatie van September 1949 heeft ook ten gevolge gehad, dat de naar de Verenigde Staten verzonden goederen proportioneel een hoger bedrag in Kongolese franken opleverden. Ondanks de daling van de uitgevoerde hoeveelheid, bracht de herwaardering van het goud eveneens een stijging van de uitvoerwaarde van het goud mede.

Doordat prijsvereenkomsten in deze sector soms een belangrijke rol spelen, zijn de prijsschommelingen van de minerale producten in 1950 over het algemeen minder gevoelig geweest. Het percentage van de minerale producten in de totale uitvoerwaarde daalde overigens van 53 in 1949 tot 50 in 1950, alhoewel het percentage van de totale uitgevoerde hoeveelheid ongeveer gelijk bleef (37,8 in 1950 tegen 37,1 in 1949). Dat het aandeel der vegetale producten stijgt moet overigens slechts instemming vinden, gelet op de doeleinden van de door het Koloniaal Bestuur gevolgde landbouwpolitiek. Opmerkelijk is de stijging van het aandeel van de koffie in de totale uitvoerwaarde (9,4 pCt tegen 5 pCt in 1949).

De daling van de uitvoer van urena lobata staat in verband met de oprichting van een zakkenfabriek te Leopoldstad, die deze grondstof verwerkt. De afneming van de

⁵⁾ Van het basisjaar 1948 af komt de officiële waarde beter overeen met de werkelijke uitvoerwaarde. Tijdens de voorgaande jaren kon men soms aanzienlijke afwijkingen vaststellen, omdat de basiswaarden, waarop men zich steunde om de conventionele uitvoerwaarde te berekenen, nog niet aan de ondertussen sterk gestegen wereldprijzen waren aangepast.

⁶⁾ De meeste Kongolese exporteurs kennen bij de uitvoer de juiste prijzen; waartegen ze hun goederen zullen afzetten, niet. Zulks is o.a. het geval voor de minerale producten, die in Lobito en Beira worden opgeslagen vooraleer van daaruit te worden verzonden. Daarom bepaalt het Koloniaal Bestuur alle drie maanden, op basis van de prijzen der voorgaande drie maanden, zgn. basiswaarden, waarop dan de uitvoerrechten worden geheven. De conventionele f.o.b.-waarden, die gebruikt worden om de export te valoriseren, verkrijgt men door de uitvoerrechten bij de basiswaarden op te tellen.

⁷⁾ Zie voor de prijsevolutie der Kongolese goederen: „Evolution des cours des produits coloniaux pendant l'année 1950” in „Bulletin mensuel d'informations générales et revue des marchés de la Banque du Congo Belge”, Februari 1951.

uitvoer van tin, wordt gecompenseerd door een toeneming van de cassiteriet- of tinertsuitvoer. In 1949 kon men een tegenovergestelde evolutie waarnemen. Naar gelang van de marktomstandigheden voeren de producenten de uitvoer van één van beide producten op. Ook de uitvoer van juweliersdiamant is onregelmatig en wordt beïnvloed door de voorraadvorming. De daling van de uitvoer van sommige goederen als aardnotenolie staat waarschijnlijk in verband met de toegenomen binnenlandse consumptie.

Het aandeel van de verschillende landen in de totale uitvoer is voor 1950 nog niet bekend, daar de uiteindelijke bestemming van de goederen, naar Beira en Lobito in consignatie gezonden, nog niet werd vastgesteld⁸⁾.

TABEL III.

Voorlaamste uitvoerproducten van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Producten	1948	1949	1950 ¹⁾	Toeneming (+) of afnemning (-) t.o.v. 1949		1950 in pCt van totale uit- voerwaarde
				in miljoenen fr		
				waarde	hoeveelheid	
Katoenvezels	1.465	1.395	1.772	+ 27,0	+ 8,4	13,0
Palmolie	1.206	1.168	1.310	+ 12,2	+ 6,9	9,6
Koffie	474	562	1.272	+ 126,3	+ 5,7	9,4
Palmpitten	442	494	587	+ 18,8	+ 7,2	4,3
Palmpittenolie	252	210	203	- 3,3	+ 2,0	1,5
Rubber	64	93	187	+ 101,1	+ 21,1	1,4
Hout	138	107	182	+ 70,1	+ 47,5	1,3
Kopal	127	92	147	+ 59,8	+ 16,4	1,1
Urena lobata	97	146	111	- 24,0	+ 17,5	0,8
Leder en huiden	41	56	81	+ 44,6	+ 31,3	0,6
Aardnotenolie	89	156	75	- 51,9	- 43,7	0,6
Koper	2.990	2.697	3.197	+ 18,5	+ 10,3	23,5
Cassiteriet	744	921	1.011	+ 9,8	+ 19,5	7,4
Kobalt	289	481	728	+ 51,4	+ 20,5	5,4
Goud	411	535	597	+ 11,6	+ 6,8	4,4
Industriediamant	273	332	390	+ 17,5	+ 0,7	2,9
Tin	286	438	337	- 23,1	+ 12,4	2,5
Zinkerts	285	228	230	+ 0,9	+ 17,7	1,7
Juweliersdiamant	210	147	106	- 27,9	- 26,0	0,8

¹⁾ Voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

b. Invoer.

T.o.v. 1949 nam de invoer met 5 pCt voor de hoeveelheid en met 7 pCt voor de waarde af.

TABEL IV.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Jaar	Hoeveelheid (bruto-gewicht in 1.000 ton)	Waarde (in miljoenen fr)	Indexcijfer	
			Hoeveelheid ('48 = 100)	Waarde ('48 = 100)
1948	756	8.392	100	100
1949	913	10.320	121	123
1950 ¹⁾	866	9.559	115	114

¹⁾ Voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

Zoals uit tabel V blijkt, hield deze vermindering vooral verband met de rubrieken „weefsels”, „schepen en vaartuigen”, „kledingstukken”, „machines en werktuigen” en „metalen en speciale werken”. Daar in 1949 onder sommige dezer rubrieken veel werd ingevoerd, mag men een zekere achteruitgang als normaal beschouwen. Waarschijnlijk zal echter de invoer in 1951 weer toenemen, vooral onder invloed van de bestellingen tijdens de tweede helft van 1950.

⁸⁾ In 1949 waren de voornaamste landen van bestemming: B.L.E.U. 55,5 pCt, Groot-Brittannië 12,9 pCt, Verenigde Staten 11,3 pCt, Duitsland 5,1 pCt, Italië 3,1 pCt, Zuid-Afrika 2,4 pCt.

TABEL V.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.
(voornaamste producten)

Producten	Waarde in miljoenen fr			Toeneming (+) of afnemning (-) t.o.v. 1949		1950 in pCt van totale voerwaarde
	1948	1949	1950 ¹⁾	waarde	hoeveelheid	
Vaartuigen	1.014	1.395	1.456	+ 4,4	+ 3,3	15,2
Metalen en spec. werken	1.033	1.236	1.028	- 16,8	- 2,1	10,8
Weefsels	1.139	1.320	841	- 36,3	- 35,4	8,8
Garen en band, alsook ijzerwaren	362	355	383	+ 7,9	+ 17,3	4,0
Minerale oliën	220	322	340	+ 5,6	+ 5,2	3,6
Gebruikel. verpakkingen	363	262	290	+ 10,7	+ 17,0	3,0
Kledingstukken	283	384	289	- 24,7	- 26,0	3,0
Schepen en vaartuigen ..	142	364	252	- 30,8	- 38,5	2,6

¹⁾ Voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

De daling van de invoer van weefsels en kledingstukken werd ongetwijfeld veroorzaakt door de vermindering van de Kongolese markt. De verminderde import over de overige rubrieken wijst niet — zoals men het op het eerste zicht zou kunnen denken — op een afgenomen investeringsrhythme in de kolonie. Zo ligt de verklaring van de afgenomen invoerwaarde van schepen en vaartuigen in het feit, dat de leveringen de bestellingen niet steeds op de voet volgen, zodat soms perioden voorkomen, gedurende welke minder wordt geïmporteerd.

De vermindering van de waarde der invoer rubriek „metalen en speciale werken”, een vermindering, die voor de hoeveelheid practisch niet tot uiting komt, wordt hoofdzakelijk verklaard door de post „niet benaamde pijpen, buizen en verbindingen in staal”, die van fr 153 mln in 1949 daalde tot fr 57 mln in 1950. De afgenomen import van „machines en werktuigen” werd feitelijk door de post „losse stukken voor nijverheidsmachines” veroorzaakt, die van fr 729 mln in 1949 daalde tot fr 460 mln in 1950. De invoer van locomotieven geeft intengendeel een stijging te zien.

Doordat sommige posten van de rubriek „machines en werktuigen” in 1950 werden gewijzigd, teneinde de samenstelling er van beter te laten uitkomen, is een nauwkeurige vergelijking met 1950 niet steeds mogelijk. Wegens de invloed van de industrialisatie van Belgisch-Kongo op de in- en uitvoer overweegt men overigens een diepgaande wijziging van de tolnomenclatuur.

Herkomst van de invoer.

T.o.v. het vorig jaar is geen aanzienlijke verandering in de herkomst van de invoer vast te stellen. Het aandeel van België blijft onveranderd, terwijl men een lichte daling van het aandeel van de Verenigde Staten in de totale invoerwaarde kan constateren.

Verder kan men een daling noteren van de invoer uit Japan (fr 290 mln tot fr 188 mln) en een stijging van de invoer uit Duitsland (fr 109 mln tot fr 204 mln) en uit Frankrijk (fr 108 mln tot fr 170 mln). De invoer uit Nederland handhaafde zich op hetzelfde niveau (fr 180 mln tot fr 184 mln).

TABEL VI.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.
(indeling volgens landen van herkomst in percentages van de totale invoerwaarde)

Land van herkomst	1948	1949	1950 ¹⁾
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie ..	37,9	39,2	39,2
Verenigde Staten	30,8	27,9	24,9
Groot-Brittannië	10,2	10,5	9,1
Zuid-Afrika	4,5	3,7	3,9

¹⁾ Percentages gebaseerd op voorlopige cijfers.

Bron: Statistische Dienst van de Kolonie.

Bij de beoordeling van het aandeel van België in de totale invoer mag men niet uit het oog verliezen, dat talrijke goederen, o.a. minerale oliën en auto's, niet uit België kunnen worden betrokken. Nochtans kan het Belgisch aandeel, mits de nodige krachtsinspanningen, aanzienlijk worden opgevoerd. Het verslag van de Senaatscommissie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel heeft er onlangs terecht op gewezen⁹⁾.

Financiën.

De begrotings-toestand blijft gunstig. Doordat de uitvoerwaarde in 1950 sterker gestegen is dan was voorzien en de werkelijk geïnde uitvoerrechten de ramingen dus zullen overtreffen¹⁰⁾, zal het gunstig saldo van de gewone begroting voor 1950 waarschijnlijk veel aanzienlijker zijn. De gunstige economische toestand van Belgisch-Kongo in 1950 zal overigens ook de andere inkomsten voordelig beïnvloeden. De ramingen voor 1951 houden integendeel in grotere mate met de gewijzigde omstandigheden rekening.

TABEL VII.

Gewone begroting van Belgisch-Kongo. (in miljoenen fr)

Jaar	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1948 ¹⁾	5.223	4.713	+ 510
1949 ¹⁾	5.107	4.637	+ 470
1950 ²⁾	4.032	4.009	+ 23
1951 ²⁾	5.126	4.959	+ 167

¹⁾ Voorlopige uitkomsten.

²⁾ Ramingen.

Bron: Ministerie van Koloniën.

De totale begrotingscijfers der laatste jaren zijn niet helemaal vergelijkbaar, doordat van 1950 af de uitzonderingsuitgaven, die in 1949 voor fr 600 mln op de gewone begroting voorkwamen, naar de buitengewone begroting werden overgebracht¹¹⁾; aldus keert men terug naar de meer normale proceduur — het gaat hier immers om investeringsuitgaven — die vóór 1937 werd gevolgd.

Voor het speciaal Egalisatiefonds der Begrotingen is op de begrotingen voor 1949, 1950 en 1951 respectievelijk fr 450, 300¹²⁾ en 575 mln uitgetrokken. Het Egalisatiefonds der Begrotingen, dat bestemd is om de gewone begrotingen in tijden van laagconjunctuur te spijsen, beschikt voor het ogenblik over meer dan fr 6 mrd.

Het deficit van de gewone begroting van Ruanda-Urundi handhaaft zich op ongeveer hetzelfde peil (fr 43 mln voor 1951 tegen fr 48 mln voor de begroting 1950).

TABEL VIII.

Buitengewone begroting van Belgisch-Kongo. (in miljoenen fr)

Jaar	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1948 ¹⁾	9	998	— 989
1949 ¹⁾	18	2.527	— 2.509
1950 ²⁾	321	7.716	— 7.395
1951 ²⁾	61	2.663	— 2.602

¹⁾ Voorlopige uitkomsten.

²⁾ Ramingen.

Bron: Ministerie van Koloniën.

⁹⁾ Verslag van de Commissie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel belast met het onderzoek van het wetsontwerp houdende de begroting van de Ministeries van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel voor het dienstjaar 1951, zitting 1950-1951, 27 Februari 1951, Belgische Senaat, nr 173, blz. 9. Zie ook: J. Mineur: „Le marché belge d'Afrique" in „Moniteur textile", Mei 1950, blz. 585.

¹⁰⁾ Voor 1949, 1950 en 1951 werden de uitvoerrechten respectievelijk geraamd op fr 1.604, 1.175 en 1.820 mln, de invoerrechten op fr 659, 817 en 872 mln.

¹¹⁾ De vergelijking wordt ook bemoeilijkt door het feit, dat de uitgaven en inkomsten van de Exploitatiedienst van het Koloniaal Verkeerswezen (Otraco) en de Regie van Water- en Electriciteitsverdeling van de Kolonie en van Ruanda-Urundi niet op de begroting van 1950 voorkomen. Amendementen zullen echter de desbetreffende credieten weer op de begroting voor 1950 brengen. De financiële autonomie, die men reeds van 1950 af aan deze twee organismen wilde toekennen, zal slechts van 1951 af aan Otraco en van 1952 af aan de Regie voor Water- en Electriciteitsverdeling worden verleend. Op de begroting voor 1951 werden dan ook geen credieten voor Otraco meer voorzien.

¹²⁾ Een gedeelte van de opbrengst der herwaarderding van de goud- en deviezenvoorraad van de Bank van Belgisch-Kongo (fr 245 mln) werd eveneens op de begroting voor 1950 ten behoeve van het Egalisatiefonds der Begrotingen voorzien.

De budgetaire uitgaven, voorzien in de begroting van 1950 ten behoeve van het Tienjarenplan, hebben betrekking op de jaren 1950, 1951 en 1952. Dergelijke proceduur zal de uitvoering, tegen de laagst mogelijke prijs van zekere ondernemingscontracten en van bepaalde bestellingen van materieel, nodig voor de uitvoering van het Tienjarenplan, vergemakkelijken.

Zonder bepaalde waarborgen met betrekking tot de duur, waarop zij speciaal te bestellen materieel zouden kunnen afschrijven, zouden minder aannemers er toe geneigd zijn werken uit te voeren voor het Tienjarenplan. In elk geval zou de uitvoering tegen de beste voorwaarden er door bemoeilijkt worden. De begrotingsuitgaven voor 1950 kunnen verdeeld worden in uitgaven, die niet voorzien zijn in het Tienjarenplan, fr 542 mln groot, en uitgaven in het raam van het Tienjarenplan, die fr 7.174 mln belopen. Onder deze laatste worden fr 3.061 mln voorzien voor de uitbreiding en modernisering van het verkeersnet.

Ondanks het feit, dat de uitgaven van de begroting op drie jaren betrekking hebben, wordt in de buitengewone begroting 1951 weer voor fr 2.663 mln uitgaven voorzien, waarvan er voor fr 1.896 mln op het Tienjarenplan betrekking hebben.

De buitengewone uitgaven voor Ruanda-Urundi bedragen fr 159,5 mln in 1950 en fr 153,5 mln in 1951. Daar de geldmiddelen van Ruanda-Urundi zeer beperkt zijn, verleent het moederland aan de Schatkist van Ruanda-Urundi een renteloos voorschot van fr 150 mln in 1950 en 1951, waardoor de buitengewone begroting van dit gebied voor deze twee jaren in evenwicht is. Een Tienjarenplan voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van Ruanda-Urundi werd in de loop van het jaar 1950 voorbereid¹³⁾.

De geconsolideerde openbare schuld steeg van fr 2.890 mln op 31 December 1949 tot fr 6.491 mln op 31 December 1950, de vlottende schuld van fr 800 tot fr 2.495 mln. Teneinde het Tienjarenplan te financieren¹⁴⁾ werd inderdaad in het begin van het jaar 1950 een lening van fr 1 mrd en op het einde van 1950 een lening van fr 1.327 mln op de Belgische markt uitgegeven. In Zwitserland werd daarenboven een lening van Zw.fr 60 mln geplaatst. Enkele andere kleine leningen werden gesloten, o.a. in het kader van de Amerikaanse economische hulp aan Europa (Pool der overzeese gebieden), een lening van \$ 1.718.000 om de modernisering van het Kongolees wegennet te helpen financieren. Van de Pool der overzeese gebieden ontving Belgisch-Kongo verder nog een schenking van \$ 40.350 teneinde de erosie te bestrijden. Dank zij het Fonds voor Technische Hulp konden ook technici naar de Verenigde Staten gezonden worden om zich daar in bepaalde procédés te bekwamen.

De ontwikkeling van de economische activiteit is weerspiegeld in de evolutie van de voornaamste balansposten der Bank van Belgisch-Kongo, o.a. in de expansie van de bankbiljetten en munten in omloop, de wissels op de kolonie, België en het buitenland en in de toeneming — vooral tijdens de laatste maanden van het jaar — van de rekening „Crediteuren op zicht". De vermeerdering van het batig saldo der handelsbalans had ook invloed op de stijging van de deviezenvoorraad (zie tabel IX).

De netto-emissies van de naamloze vennootschappen met hoofdbedrijf in Belgisch-Kongo bedroegen ca. fr 1 mrd tegen fr 378 mln in 1949. Bij het beoordelen van deze cijfers dient men echter in aanmerking te nemen, dat de autofinanciering zeer belangrijk is. Het winstsaldo bedroeg

¹³⁾ De uitgaven van dit plan belopen fr 3 mrd voor een tienjarige periode.

¹⁴⁾ Op 30 November 1950 werd het wetsontwerp, ingediend door de Minister van Koloniën teneinde machtiging te bekomen om een Tienjarenplan voor de economische en sociale ontwikkeling van Belgisch-Kongo met buitengewone middelen te verzekeren, door de Senaat goedgekeurd.

fr 2.837 mln, tegen fr 2.789 mln in 1949 en de uitgekeerde winst fr 1.862 mln, tegen fr 1.735 mln in 1949¹⁵⁾.

TABEL IX.

Voor naamste balansposten van de Bank van Belgisch-Kongo.
(in miljoenen fr)

Datum	Goud	Banktegoed		Wissels op de Kolonie, België en het buitenland	Bijjetten en munten in omloop	Crediteuren op zicht
		In het buitenland	In België			
31-12-1948 ..	865	1.551	527	8.449	2.168	10.358
31-12-1949 ..	1.115	1.123	424	7.510	2.422	8.803
31-12-1950 ..	1.171	2.163	684	10.715	2.912	11.532

Bron: Bank van Belgisch-Kongo.

De koloniale waarden vertoonden de grootste stijging van alle op de Brusselse beurs verhandelde aandelen groepen: het indexcijfer der koloniale aandelen (1936/38 = 100) op de beurs te Brussel steeg van 233 per ultimo 1949 tot 325 per ultimo 1950, terwijl het algemeen indexcijfer (inclusief de koloniale aandelen) tijdens dezelfde periode slechts met 14 punten toenam (174-188). De stijging der grondstoffenprijzen en de gunstige vooruitzichten voor de Kongolese maatschappijen zijn daarbij van overwegende invloed geweest. Het feit, dat Kongo bij een eventueel wereldconflict minder gevaar loopt er direct bij betrokken te zijn, speelt ook een zekere rol bij de voorkeur, die velen voor de koloniale aandelen te kennen geven.

Prijzen.

In de loop van het eerste semester 1950 gaf het indexcijfer der levensduurte voor de blanken¹⁶⁾ de eerste daling sinds verscheidene jaren te zien, doch onder de invloed

¹⁵⁾ Doordat sommige categorieën ondernemingen in 1949 niet en in 1950 wel in het statistisch onderzoek werden betrokken, zijn de gegevens over 1949 en 1950 niet helemaal vergelijkbaar.

¹⁶⁾ In hoofdstuk IV van het Verslag over het Bestuur van de Kolonie Belgisch-Kongo gedurende het jaar 1949 (Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1950/1951, blz. 190), dat een zeer degelijk en volledig overzicht geeft van de economische toestand van Belgisch-Kongo in 1949, wordt de opstelling van een semesterieel levensduurte-indexcijfer der geëvolueerde inlanders aangekondigd. Op 1 November 1949 bedroeg dit indexcijfer 110 (basis 1 Jan. 1948 = 100). Voor 1950 werden nog geen gegevens gepubliceerd.

van de internationale gebeurtenissen trad weer een stijging in, waardoor tenslotte het algemeen indexcijfer van 1 Januari 1951 dat van 1 Januari 1950 met 2 punten overtrof.

TABEL X.

Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo.
(1 Juli 1935 = 100)

	Voeding	Huishouding	Kleding	Diversen	Algemeen indexcijfer
1950					
1 Januari ..	279	267	284	176	263
1 April	271	266	281	176	259
1 Juli	270	263	283	175	258
1 October 1951	275	262	282	175	260
1 Januari ..	281	270	287	175	265

Bron: Bestuursblad van Belgisch-Kongo.

Dat het indexcijfer sinds 1935 niet sterker gestegen is — o.a. vergeleken met de evolutie van het Belgisch indexcijfer der kleinhandelsprijzen — staat voornamelijk in verband met het feit, dat veel goederen, die vroeger werden ingevoerd, nu in de Kolonie worden geproduceerd. De grotere aankopen, mogelijk door de uitbreiding der markt, evenals de rechtstreekse zeeverbindingen met verschillende landen, bevorderen eveneens de verlaging van het prijspeil. De efficiënte prijscontrole tijdens de na-oorlogse periode heeft tenslotte een niet onaanzienlijke invloed gehad op de relatief gunstige evolutie van het indexcijfer.

Besluit.

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat men de economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1950 slechts gunstig kan noemen. De sterke stijging van de vraag naar de Kongolese grondstoffen en de voordelige evolutie van de ruilvoet leidden tot een aanzienlijke vermeerdering van het boni der handelsbalans, dat uiteraard de betalingsbalans — waarover geen recente gegevens beschikbaar zijn — gunstig heeft beïnvloed. De budgetaire en financiële toestand bleef gezond, terwijl aanzienlijke vooruitgang werd verwezenlijkt inzake de uitvoering en de verdere uitwerking van het Tienjarenplan.

Mechelen.

Prof. Dr M. VAN MEERHAECHT.

Het Vde Economisch Benelux Congres

Op 13 en 14 April jl. vormde het gebouw van de Nederlandsche Economische Hoogeschool te Rotterdam een levendig ontmoetingspunt van een 250-tal personen, die gevolg hadden gegeven aan de uitnodiging van het actieve Comité voor Belgisch-Nederlandsch-Luxemburgsche Samenwerking om aan het vijfde Economisch Benelux Congres deel te nemen. Door twaalf vooraanstaande sprekers werden aan de hand van prae-adviezen verschillende belangrijke aspecten van het Benelux-vraagstuk toegelicht¹⁾. Na veelal diepgaande gedachteswisselingen verklaarde het congres zich accoord met een aantal resoluties, welke op blz. 323 zijn afgedrukt.

Beziat men deze resoluties nader dan kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat zij nauwelijks enig nieuw licht op het Benelux-vraagstuk werpen en in feite een herhaling vormen van reeds vele malen vastgestelde

wenselijkheden. Hun betekenis ligt dan ook vooral in de manifestatie van de wil tot vorming van de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse economische unie; een manifestatie, welke te meer van belang is, omdat juist de laatste tijd dikwijls stemmen verluiden, welke Benelux tot een na-oorlogse hersenschim bestempelen en deze belangrijke ontwikkeling hiermede af- en dooddoen.

Of hebben deze stemmen gelijk? Is het gebrek aan fris geluid in de conclusies van dit Economisch Benelux Congres, niet juist een bevestiging hiervan? Wij menen van niet. Eerder achten wij dit een uitdrukking van de omstandigheid, dat de Benelux-samenwerking in feite reeds zo ver is gevorderd, dat ons nog weinig van het beoogde einddoel meer scheidt en de hiëraan verbonden problemen reeds diepgaand zijn onderzocht. Indien niet een aantal huiten de macht van elk der Benelux-partners liggende externe factoren zou zijn opgetreden, zou reeds in December van het vorige jaar tot de vorming van de economische unie zijn overgegaan. Zonder de internationaal-politieke en economische gevolgen van het Korea-conflict zou het Nederlandse economische bestel een vrijwel sluitende betalingsbalans hebben vertoond, waarmee een der belangrijkste voorwaarden voor de vorming van de unie zou zijn vervuld. Dit is echter thans niet het geval, waar-

¹⁾ Prof. S. Korteweg, W. Vuylsteke (economische integratie der Benelux-landen);

M. Ruppert, Prof. A. Doucy (sociale politiek);

Mr J. Linthorst Homan, Ir M. Piette (de landbouw van Benelux en de Westeuropese landbouw);

Prof. Dr H. J. Frietema, Prof. C. Boon (de etappe-na de verwezenlijking van het landbouwprotocol);

Prof. Dr H. J. Witteveen, Prof. A. de Guchtenere (voorwaarden voor een monetaire unie);

Drs A. Rom Colthoff, C. Hemmer (aspecten van de douane-politiek der Benelux-landen).

door de verdere voortgang van de Benelux-ontwikkeling wordt bedreigd. Dit is des te ernstiger omdat deze ontwikkeling reeds zover is gevorderd, dat zij — zoals Mr A. van Kleffens, Directeur bij het Directoraat-Generaal van de Buitenlandse Economische Betrekkingen, in zijn belangrijke slotrede van het congres — zonder ernstige schokken voor het productie-apparaat en voor de werkgelegenheid in beide landen niet zou kunnen worden verbroken of zelfs maar onderbroken. Aangezien op het Economisch Benelux Congres vooraanstaande exponenten van het bedrijfsleven en de wetenschappelijk-economische wereld uit de drie landen zich op het Benelux-vraagstuk bezonnen, was de verwachting gerechtvaardigd, dat de gevolgen voor de Benelux-samenwerking van de eerder aangeduide externe factoren als ook van het onlangs bekend gemaakte economisch-financieel-sociale Nederlandse Regeringsprogramma, zouden zijn geanalyseerd. Wij hebben dit node gemist. Menen wij de vlakke conclusies van het congres tot op zekere hoogte als een gunstig teken te mogen interpreteren, wij zien hierin ook een ernstig tekort aan realiteitszin, waardoor het congres-aan-beteken is heeft ingeboet.

Verheugend was daarom de realistische en constructieve strekking van de rede van Mr van Kleffens. Voor het eerst sinds de jongste kabinetsformatie werd van officiële zijde het Benelux-vraagstuk toegelicht. In het licht van de door de Nederlandse Regering getroffen maatregelen ter bevordering van een evenwichtige betalingsbalans schijnt in regeringskring — na het uitstel van de Benelux-Ministersconferentie in December 1950 — thans de tijd weer rijp geacht om een dergelijke conferentie voor te bereiden, teneinde het reeds opgetrokken Benelux-gebouw vaste vorm te geven. Een vorm, belichaamd in een Unieverdrag, welks bestaan de partnerlanden niet alleen de waarborg zullen schenken, dat zij — aldus Mr van Kleffens — „binnen het kader van het verdrag op alle gebied naar elkaar toe zullen groeien, doch tevens, dat de richtlijnen en begrenzingen van dat verdrag als een dagelijkse aanwijzing en stimulans zullen werken om de juiste richting in te slaan en de juiste procedure te volgen”.

Nog meer viel in deze officiële rede te beluisteren. Zij gaf — uiteraard onafhankelijk hiervan — antwoord op de op zich zelf juiste probleemstelling van Dr Kymmell in zijn, vorige week in dit blad gepubliceerde, artikel: „De economische unie; reculer pour mieux sauter?”.

Met Dr Kymmell zijn wij het eens, dat de onevenwichtige Nederlandse betalingsbalanspositie de Benelux — en

thans de Voor-unie — voor Nederland tot een kostbaar experiment maakt. Zolang door de Nederlandse Regering, en het Nederlandse volk als geheel geen afdoende maatregelen ter opheffing van het tekort op de betalingsbalans zijn getroffen, geeft Dr Kymmell in ernstige overweging een stap terug te doen door het onderlinge Benelux-handelsverkeer te beperken. Zo ver behoef het o.i. niet te komen.

Reeds op de Benelux-Ministersconferentie, welke in October 1949 in Luxemburg plaatsvond, werden ter bevordering van het onderlinge economisch evenwicht tussen de Benelux-landen een viertal middelen vastgelegd:

1. beperking van het onderlinge ruilverkeer;
2. toepassing van een economische politiek, die, afzonderlijk of tegelijkertijd, in het debiteurland een deflatie zou veroorzaken en in het crediteurland een inflatie;
3. toenadering van kapitaal- en rentabiliteitsniveaus ter bevordering van kapitaalbewegingen, welke het onderlinge deficit kunnen verminderen;
4. eventuele andere monetaire maatregelen.

Na opgemerkt te hebben, dat het debiteurland Nederland een bewuste politiek heeft ingeluid, die overeenkomt met het tweede en derde middel, werd door Mr van Kleffens terecht verklaard: „Wellicht, dat op basis van vertrouwen in de efficiency dezer politiek maatregelen genomen kunnen worden, die door onderlinge hulp, zoals bijv. garanties voor en ten behoeve van investeringen, in dezelfde richting gaan. Zulke maatregelen zouden dan het bereiken van het doel zodanig kunnen versnellen, dat de convertibiliteit van gulden en franc verzekerd kan worden geacht, zonder het eerst een groene middel te moeten aangeven. Met toepassing van restricties op het onderlinge handels- en betalingsverkeer zou immers een der meest sprekende resultaten, die bereikt werden, verloren gaan”.

Keren wij terug naar het Economisch Benelux Congres! Dat het een platform heeft kunnen bieden, waar vandaan dit officiële standpunt kon verluiden, achten wij van betekenis. Van groter belang is, dat de plaatsgevonden gedachteswisselingen dit standpunt hebben ondersteund. Van nog grotere betekenis zal het zijn, wanneer het volgende congres, als bundeling der Benelux-krachten in het bedrijfsleven der drie landen, niet slechts een manifestatie van Benelux-goodwill zal zijn, maar nog meer gedachten zal opleveren, welke de drie Regeringen in concrete en constructieve zin zullen inspireren.

's-Gravenhage.

M. WEISGLAS.

De kostprijsberekening van de melk.

Naar aanleiding van de storm, die opgestoken is, na het bekend worden van het regeringsbesluit om de garantiëprijs van de melk te verlagen van 18 tot 17,5 cent per liter, heeft het Landbouw-Economisch Instituut een nota doen verschijnen, die poogt klaarheid te brengen in de discussie rondom deze melkprijsverlaging¹⁾.

In het hieronder volgende willen wij niet nader ingaan op de vraag, of de verlaging van de garantiëprijs juist op dat tijdstip gerechtvaardigd was, en gezien de prijsverhogingen, die oeveralderdschering en inzelen de waren zijn. Ook willen wij de veelomstreden vraag laten rusten, of de raming van de melkproductie voor het jaar 1950/1951, op zichzelf juist is. Wij willen hier slechts aandacht schenken aan één aspect van dit vraagstuk, nl. hoe het verband is tussen de melkproductie en de productiekosten en wel aan de hand van de melkprijsrapporten no 127 en no 148, waarin o.a. resp. een voor- en een nacalculatie voorkomt

van de kostprijs van melk voor de periode 1949/1950.

Een algemeen voorbehoud, dat men bij het bestuderen van deze rapporten moet maken is, dat de voorcalculatie betrekking heeft op een boekjaar, dat loopt van November tot November, van het jaar daaropvolgende, terwijl de nacalculatie loopt van Mei tot Mei van het volgende jaar.

Een andere factor, waarmee gerekend moet worden, is, dat er verschil kan zijn in aantal en aard van de bedrijven op basis waarvan de voorcalculatie, resp. de nacalculatie wordt opgesteld.

Afgezien van deze omstandigheden als bron van principiële verschillen tussen voor- en nacalculatie, zullen er natuurlijk altijd verschillen tussen beide calculaties blijven bestaan. Immers, de kostprijs in de voorcalculatie is het quotiënt van de *genormaliseerde* totale kosten en de daarmee overeenkomende *genormaliseerde* hoeveelheid product, terwijl de kostprijs in de nacalculatie het quotiënt is van de *historische* waarde in een bepaald jaar van beide genoemde grootheden.

¹⁾ Nota No 69 van het L.-E.I.: „Is de kostprijsberekening van de melk betrouwbaar?”

Vergelijkt men de genormaliseerde kostprijsberekening, dus de voorcalculatie, met de historische kostprijsberekening, dus de nacalculatie, dan kan men de vinger leggen op die punten, waar de voorcalculatie afwijkt van de nacalculatie. Heeft men die punten gevonden, dan kan men nog nader gaan analyseren, in hoeverre de onderlinge verschillen tussen de kostenfactoren te wijten zijn aan een meerder of minder verbruik van een bepaalde kostenfactor of aan een prijswijziging van die factor, die men in de voorcalculatie niet had voorzien.

Wij hebben gemeend een dergelijke analyse te moeten instellen naar de verschillen in voor- en nacalculatie, zoals die voor het jaar 1949/1950 zijn neergelegd in de rapporten 127 en 148 van het L.-E.I. Wij zijn hiertoe gekomen, omdat de Overheid de verlaging van de melkprijs o.a. motiveerde met de opmerking, dat het L.-E.I. in zijn voorcalculaties de melkproductie voor het komende jaar steeds te laag taxeerde. De Stichting voor de Landbouw repliceerde hierop; dat mag dan waar zijn, maar vergeet niet, dat tegenover een grotere productie ook hogere kosten staan. Zo was de melkopbrengst per ha in de nacalculatie over het boekjaar 1949/1950 voor Friesland (klei- en veengebied) en voor Zuid-Holland (consumptiemelkgebied) resp. 9 pCt en 12 pCt hoger dan in de voorcalculatie was geraamd, maar daartegenover staan dan ook brutokosten per ha, die in genoemde gebieden resp. 8 en 11 pCt hoger waren dan in de voorcalculatie was berekend. En men gaat dan letterlijk verder: „Door de gunstige weersomstandigheden van het onderhavig jaar en door het herstel van de veestapel tot de vooroorlogse omvang, is de melkproductie per ha hoger geworden, maar dit is gepaard gegaan met een stijging van de kosten per ha. Het gaat dus niet aan deze hogere opbrengsten als argument te gebruiken voor verlaging van de productiekosten”²⁾.

Ook in de genoemde nota van het L.-E.I. doet men het voorkomen, zij het niet met zoveel woorden, alsof de brutokosten per eenheid voortgebracht product constant zijn. Immers, hier lezen wij op blz. 4:

„De vergelijking tussen voor- en nacalculatie is voor het jaar 1949/1950 als volgt:

1949/1950	Totale kosten per 100 kg melk in gld.	
	voorcalc.	nacalc.
Friesland	21,90	21,70
Zuid-Hollands consumptiemelkgebied	18,40	18,40
Zuid-Hollands zelfkazend gebied	19,60	19,40

Het verband tussen kosten en melkopbrengst, uitgedrukt in de brutokosten per 100 kg vertoont in de afzonderlijke gebieden slechts geringe verschillen”.

Deze conclusie, die de Stichting voor de Landbouw zonder meer en het L.-E.I. in zeer voorzichtige bewoordingen (men spreekt van „behoorlijk betrouwbare berekeningen” en „de raming voor 1949/1950 door het L.-E.I. wekt vertrouwen” en „de verhouding van de kosten en melkproductie bleek vrij juist te zijn”) trekt, is slechts waar, wanneer de hogere bruto-kosten direct of indirect veroorzaakt zouden zijn door de grotere melkproductie. De invloed van prijsstijgingen of prijsdalingen op de productie-kosten moeten daarbij o.a. worden uitgeschakeld. Dit hebben wij ten aanzien van voor- en nacalculatie voor het jaar 1949/1950 gedaan, wat leidde tot het volgende resultaat.

²⁾ Mededelingen van de Stichting voor de Landbouw, 19 December 1950, blz. 430.

Vershillen in bruto-productiekosten per ha tussen voor- en nacalculatie (boekjaar 1949/1950), voor zover deze zijn terug te brengen tot meerder, resp. minder verbruik of tot prijsstijgingen, resp. -dalingen van de kostenfactoren en die geen verband houden met de meerdere productie.

	Friesland (klei- en veengebied)		Zuid-Holland (consumptiemelkgebied)		Zuid-Holland (zelfkazend gebied)	
	voorcalc.	nacalc.	voorcalc.	nacalc.	voorcalc.	nacalc.
Melkproductie in kg per ha....	4.100	4.457	5.500	6.122	4.900	5.448
Kostenfactoren	verschil tussen na- en voorcalc. in gld/ha					
1. Arbeidsloon ..	+ 5,50		+ 6,10		+ 6,50	
2. Volle melk ..	+ 2,30		+ 4,33		+ 3	
3. Onder-, karnemelk, wei en spoeling	+ 1		+ 3		+ 1	
4. Meststoffen ..		— 6		— 5		— 16,90
5. Pacht	+ 3		+ 15		+ 4	
6. Kosten werktuigen	+ 1,66		+ 1,66		+ 2,30	
7. Onderhoud gebouwen	+ 7		+ 12		+ 14	
8. Rente levende inventaris	+ 12,05		+ 17,86		+ 16,14	
9. Ondernemingsbelasting		— 12		— 7		—
10. Heffingen op afgeleverde melk		— 5		— 6		— 5
Totaal	+ 32,51—23		+ 59,95—18		+ 46,94—21,90	
Netto-verschil ..	+ 9,50		+ 42		+ 25	

De posten 2, 3 en 7 betreffen alleen een blijkens de nacalculatie meerder verbruik van de desbetreffende kostenfactor; de stijging van de posten 1 en 5 heeft betrekking op prijsstijging, die niet verband houdt met de grotere productie per ha. De posten 6 en 8 zijn gestegen, omdat de rente in de voorcalculatie is opgenomen à 3 pCt en in de nacalculatie à 4 pCt³⁾. Posten 9 en 10 betreffen kostenfactoren, die in de voorcalculatie wel als kostenfactor werden opgenomen, doch in de nacalculatie werden weggelaten.

Met betrekking tot de post meststoffen (4) kan worden opgemerkt, dat voor sommige gebieden zowel de prijs per kg als het verbruik te hoog werd geraamd (men had bijv. voor stikstof een toeneming met liefst 20 pCt verwacht in één jaar!). Hierdoor is het totale verschil in bruto-kosten per ha verkleind.

Wil men de invloed van de prijs- en verbruiksstijgingen der kostenfactoren, die los staan van de grotere productie, op het totale verschil in bruto-kosten per ha nagaan, dan dient men de invloed van kostendalingen eerst te neutraliseren. Dit is gedaan door van bedoelde toeneming der kosten de daling van de kostencomponenten meststoffen, ondernemingsbelasting en heffingen op de melk af te trekken.

Zo hebben we dat deel van de kostenstijging in handen gekregen, dat niet is veroorzaakt door grotere productie, doch door andere factoren. Corrigeren we thans de nacalculatie, dan krijgen we het volgende (zie de tabel op blz. 322 bovenaan):

Hierdoor heeft men de meerdere kosten, die rechtstreeks of indirect het gevolg zijn van de grotere productie, geïsoleerd. Houdt men alleen rekening met deze kostenstijging, dan wordt het verschil in bruto-kostprijs per 100 kg melk (zie tabel: totale kosten per 100 kg melk in gld.):

³⁾ Hierbij is het rentebedrag, dat behoort bij de toeneming van het aantal melkkoeien per ha, in mindering gebracht.

Verskil in bruto-kosten tussen na- en voorcalculatie 1949/50.

	Friesland	Zuid-Holland (Consumptie- melkgebied)	Zuid-Holland (zelfkazend gebied)
Bruto-kosten in gld per ha ..... (nacalculatie)	966	1.123	1.056
Idem voorcalcula- tie	897	1.013	959
Bruto-verschil per ha	69	110	97
Netto-invloed van factoren, geen verband houdende met grotere productie	9,50	42	25
Netto verschil in gld per ha ..	59,50	68	72

Totale kosten per 100 kg melk in gld.

1949/1950	Nacalculatie (rapport 148)	Voorcalculatie (rapport 127)	nacalculatie (na correctie)
Friesland (klei- en veengebied) ..	21,70	21,90	21,50
Zuid-Holland (con- sumptiemelkge- bied)	18,40	18,40	17,70
Zuid-Holland (zelf- kazend gebied)	19,40	19,60	18,90

Men ziet hier dus een veel meer geprononceerde invloed van de grotere melkproductie op de kostprijs. Deze uitkomst kan men ook als volgt uitdrukken:

1949/1950	Friesland (klei- en veen- gebied)	Zuid-Holland (consumptie- melkgebied)	Zuid-Holland (zelfkazend gebied)
Melkprod. uit na- calcul. in pCt van de voorcalc.	109	111	111
Bruto kosten, na correctie, uit na- calcul. in pCt van de voorcalculatie	107	107	107

Hier wordt dus waarheid, wat Minister Mansholt in zijn uiteenzetting, die hij gaf naar aanleiding van vragen, door het Tweede Kamerlid, de heer Drogen, hem gesteld, als een vermoeden uitsprak: „Het is zeker niet uitgesloten te achten, dat er in 1949/1950 sprake is geweest van toevallige omstandigheden, die de correlatie tussen kosten en opbrengsten bij voor- en nacalculatie gelijk doen zijn”.

Wij hebben hiermee geenszins willen aantonen, dat de berekeningen van het L.-E.I. niet betrouwbaar zouden zijn. Integendeel! De verschillen tussen voor- en nacalculatie zijn zeker binnen zo nauwe grenzen, dat men terecht kan spreken van: „berekeningen, die vertrouwen welken”, zoals het L.-E.I. zijn eigen calculatie betitelt.

Wij hebben echter in het bovenstaande de bewering, als zou een grotere melkproductie gepaard gaan met een gelijkblijven van de kostprijs per eenheid product, willen bestrijden. Inderdaad blijkt, dat bij vergelijking van voor- en nacalculatie, de verhouding van de kosten en de melkproductie vrij juist is (L.-E.I.-nota, blz. 5), maar dan met de nadruk op dat „vrij” en waaraan men moet toevoegen: dat een nadere analyse leert, dat de grotere melkproductie per ha in 1949/1950 weliswaar leidde tot een toeneming der productiekosten per ha, doch dat deze grotere productie de kostprijs per eenheid heeft gedrukt.

Utrecht.

Ir H. VREDELING.

BOEKBESPREKINGEN

Enige economische beschouwingen over de Rijnscheepvaart, door Dr J. Walter. Proefschrift Katholieke Economische Hogeschool, Tilburg. Uitgeverij Born N.V., Assen, 1951.

Reeds eerder werd in dit blad vastgesteld, dat de belangstelling voor vraagstukken, ons achterland betreffende, groeiende is. Het is daarom een verheugend verschijnsel, dat onze economische literatuur dezer dagen is verrijkt met een proefschrift, dat in het bijzonder de Rijnscheepvaart tot onderwerp heeft gekozen. Men kan zelfs stellen, dat het bedrijfseconomische element in de ca 200 bladzijden tellende studie van Dr J. Walter de overhand heeft. Na een korte inleiding over de Rijn zelf en over enkele technische bijzonderheden van de Rijnvaart, koerst de schrijver af op de kosten van het vervoer en op de belangrijke praktische problemen, die daaruit voortvloeien. Aan de hand van een vergelijkend kostenonderzoek komt hij tot de conclusie, dat de dieselmotor het weldra van de stoommachine zal winnen, waarbij van de veronderstelling wordt uitgegaan, dat de olie relatief goedkoper zal worden dan de steenkolen.

Belangwekkend zijn de beschouwingen over de meest economische scheepsgrootte in de motorvaart en in de sleepvaart. Rekening houdend met een aantal factoren komt de schrijver tot de slotsom, dat motorschepen, die stukgoed of massaal stukgoed vervoeren, over de gehele linie het gunstigst kunnen worden geëxploiteerd bij een laadvermogen variërend van 300 tot 500 ton. Voor speciale trajecten en voor het vervoer van massagoed gelden andere ideale scheepsgrootten. Wat betreft de meest economische scheepsgrootte in de sleepvaart berekent de schrijver, dat op de lange trajecten sleepschepen van 1.300 à 1.400 ton laadvermogen, dus de Rijn-Hernekanaalschepen, het beste voldoen. Aangaande de vraag sleepvaart of motorvaart wordt becijferd, dat de sleepvaart op alle trajecten goedkoper is dan de motorvaart. Men moet deze conclusies echter als zeer gestyleerd beschouwen, omdat met een aantal nevenfactoren geen rekening is gehouden. Dit blijkt reeds aanstonds uit hoofdstuk VIII, waar de invloed van het seizoen, dus van de waterstand, op de kosten wordt benaderd.

De schrijver richt zich vervolgens meer tot de macro-economische sfeer van de Rijnvaart. Een belangrijk probleem is hier de verhouding tussen het kleine en het grote bedrijf. Naar onze mening wordt hier niet voldoende verklaard, waarom het kleine bedrijf, in weerwil van zijn economische zwakheid, zich zo goed heeft kunnen handhaven tegenover de machtige reders, wier motieven lang niet altijd strikt economisch zijn. Slechts terloops wordt aan het slot van het boek het „betere zorg argument” naar voren geschoven, dat een kenmerk van de particuliere eigendom zou zijn. Ook van de werkzaamheden van de N.P.R.C., de machtige bundeling van krachten in de particuliere Rijnvaart, wordt nauwelijks iets vermeld.

Terecht klaagt Dr Walter over een tekort aan deugdelijk statistisch materiaal over de Rijnvaart. Daarom heeft hij zelf een tabel samengesteld van het laadvermogen van de onderscheiden Rijnvloten over een aantal jaren, alsmede van alle pk's voortstuwingkracht, zowel van sleepboten als van goederenboten. Het is te betreuren, dat deze lofwaaardige opstellingswijze niet verder gaat dan het jaar 1938; juist de na-oorlogse jaren zijn zeer belangwekkend voor de ontwikkeling van de Rijnvloten. Ook heeft de schrijver een tabel samengesteld van de bouwcycli en deze in verband gebracht met de conjunctuur.

Een apart hoofdstuk is gewijd aan de tariefpolitiek der spoorwegen in verband met de Rijnvaart. De spoorvrachten kennen een staffeling naar afstand (verticaal) en naar artikel (horizontaal). Bij het zgn. gebroken vervoer (ver-

voer deels per schip en deels per spoor) betekent dit voor de Rijnvaart een nadeel. Een correctie is hier mogelijk door zgn. „Binnenumschlagtarife”. Ook de het vervoer van de Rijn afleidende „Seehafenausnahmetarife” worden in dit verband aangeroerd. In feite vormen de Spoorwegen een monopolie tegenover de Rijnvaart, die in vrijwel volledig vrije concurrentie opereert. Hoewel de Rijnvrachtenmarkt in twee deelmarkten uiteenvalt, één voor het stukgoederen- en één voor het massagoederenvervoer, is schrijver van oordeel, dat zij werkelijk een vrije markt is in de klassieke betekenis van het woord.

Het slot van de dissertatie is gewijd aan de mogelijkheden, tot ordening van de Rijnvaart. Gebrek aan ruimte noopt ons 'schrijvers mening over dit belangrijke actuele probleem niet verder te volgen. Zeer terecht acht hij het verslag van een dergelijke ordening afhankelijk van een verandering van de geestelijke achtergrond. De „Wirtschaftsgesinnung” zal hier dus bepalend moeten zijn voor het al of niet samenwerken op internationaal niveau.

Ongetwijfeld heeft Dr Walter met deze dissertatie een knap stuk werk geleverd op een gebied, dat in Nederland tot nog toe vrijwel onontsloten is geweest. Zijn bronnen zijn voornamelijk Duits of Duits-Zwitsers geweest, hetgeen zijn stempel op het boek heeft gedrukt, want men kan er tal van storende germanismen in aantreffen. Wij geloven, dat woorden als: bergverkeer, dalvaart, omgroepen, maatgevend, meerloon, scheepsongelden, toegeordend, toebrengerdienst en leegloop zeer goed in de Nederlandse taal kunnen worden vertaald. En wat te denken van het pleonastische monstrem „vlootpark”? Deze taalkundige feilen kunnen echter onze bewondering voor deze dissertatie nauwelijks aantasten.

Rotterdam.

P. VAN ZUUREN.

Mr A. J. S. Douma: „Hoofdzaken en strijdpunten van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie”, 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1950, 98 blz.

Het spreekt vanzelf, dat het niet in de bedoeling lag van de auteur in het bestek van een 100-tal bladzijden de gehele P.B.O.-doctrine samen te dringen of zelfs een grondige commentaar op de wet op de bedrijfsorganisatie uit te brengen. Hij wilde enkel beknopt maar duidelijk de hoofdzaken van de wet weergeven. Hij weet nochtans door middel van enkele goed gekozen uitspraken van vooreen tegenstanders der voornaamste clausules te zelfder tijd de diepere zin en het waarom er van aan te geven.

Wij kunnen ons voorstellen, dat vele Nederlandse lezers, die niet rechtstreeks bij de bedrijfsorganisatie betrokken zijn en geen P.B.O.-specialisten wensen te worden, graag dit werkje zullen raadplegen. Wij zouden het echter vooral willen aanbevelen bij hen, die in België bij de uitvoering van onze wet van 20 September 1948 betrokken zijn, aangezien ze er in handig formaat de niet zo gemakkelijk te vinden tekst der Nederlandse wet, de voornaamste punten van de Memorie van Toelichting en de belangrijkste problemen, zoals „autonomie der organisatie”, „horizontaal of verticaal” enz. zullen aantreffen.

Gent.

Dr J. GELUCK.

De bestrijding van ongebreidelde prijsconcurrentie in het ambacht. 's-Gravenhage 1950, 31 blz.

Onderhavige brochure bevat het verslag van een commissie, die door het bestuur van de hoofdgroep Ambacht in September 1949 werd ingesteld met de opdracht na te gaan, welke middelen de organisaties van het ambacht

ten dienste staan om de ongeoorloofde prijsconcurrentie te bestrijden.

De commissie is tot het besluit gekomen, dat er een vijftal dergelijke middelen kunnen worden gebruikt: richtprijzen, calculatieschema's, minimumprijzen, kartelovereenkomsten en weerstandsfondsen.

Haar voorkeur gaat vooral uit naar calculatieschema's, die niet alleen prijsbederf kunnen tegengaan maar te zelfder tijd een grote opvoedende werking bezitten, aangezien ze de ondernemer als het ware dwingen juist te calculeren en met alle kostenfactoren rekening te houden. Ze erkent nochtans, dat voor bedrijfstakken, die zeer uiteenlopende producten voortbrengen, een calculatieschema, ten minste voorlopig, slechts moeilijk zal kunnen worden opgesteld, zodat men daar zijn toevlucht zal moeten nemen tot de minder verfijnde methode der richtprijzen. Om volkomen efficiënt te zijn zouden echter worden gemaakt. Voor bedrijfstakken met uniforme productie wordt het principe der minimumprijzen aanvaard, alhoewel de commissie inziet, dat het vaststellen van die prijzen zeer delicaat is.

Met het minste enthousiasme wordt de methode der weerstandsfondsen aangeprezen. Deze bestaat hierin, dat de branchegenoten een fonds vormen om één of meer collega's, die in de buurt van een prijsknoeier wonen, in de gelegenheid te stellen op hun beurt diens prijs te onderbieden en net zo lang tot hij toegeeft. De bezwaren, die de commissie hier aanvoert, zijn niet alleen van ethische aard (het kwaad wordt met het kwaad bestreden), maar hebben vooral betrekking op de gevaren, die de methode voor de gebruikers zelf oplevert: het publiek kan gewoon geraken aan de te lage prijzen, de ondersteunde ambachtslieden zullen misschien ook klanten onttrekken aan hun eerlijke collega's, waardoor blijvende debietverschuivingen kunnen ontstaan enz.

Gent.

Dr J. GELUCK.

AANTEKENING

Het Vde Economisch Benelux Congres

Resolutie van de sociaal-economische sectie.

Het Economisch Benelux Congres, op 13 en 14 April 1951 te Rotterdam gehouden,

gehoord de inleidingen over de sociale politiek en de economische integratie,

overwegende, dat het tot stand brengen van een economische unie vooronderstelt de aanwezigheid of de bevordering van een ongeveer gelijk economisch klimaat in de deelnemende landen, hetwelk een onderwerp van zowel economische, als sociale politiek vormt, spreekt als zijn wens uit,

1. dat in de gouvernementele Benelux commissies het privé georganiseerde bedrijfsleven volwaardig wordt opgenomen;
2. dat de professionele en interprofessionele (centrale en bedrijfstaksgewijze) organisaties van het bedrijfsleven — voor zover dit nog niet geschied is — een direct contact met elkaar opnemen en organen van samenwerking in het leven roepen;
3. dat door de drie Regeringen onder medewerking van de organisaties van het bedrijfsleven een bureau wordt opgericht om alle noodzakelijke gegevens te verzamelen.

De landbouw van Benelux en Westeuropese integratie.

1. De Westeuropese integratie is in principe van groot belang voor de Benelux landbouw.

2. Ofschoon de Westeuropese integratie uiteindelijk een structureel vraagstuk is, en dieper gaat dan de commerciële verhoudingen, kan men in bepaalde omstandigheden de weg naar integratie via commerciële afspraken laten lopen.
3. Integratie houdt in, dat niet getracht moet worden elke bedreigde positie kunstmatig te beschermen, al zal met andere dan economische omstandigheden rekening moeten worden gehouden.
4. De Benelux-gedachte moet ook voor de landbouw met kracht worden bevorderd.
5. Van Belgische en Luxemburgse zijde zal een krachtige en actieve politiek moeten worden gevoerd teneinde het rendement der landbouwbedrijven te verhogen; hierbij moet in ruimere mate aandacht worden geschonken aan de voorlichting, de rationalisatie, alsmede aan het organisatie- en coöperatievezen.
6. Het congres onderschrijft de besluiten genomen in Luxemburg inhoudende dat eenzijdige subsidies moeten worden afgeschaft.
7. In Nederland zal het gewenst zijn meer terughoudendheid bij het nemen van maatregelen te betrachten.
8. Aangezien het Benelux-gebied een exportgebied is, zal een doelbewuste landbouwpolitiek voor de Benelux-landen niet beperkt kunnen blijven tot maatregelen ter regulering van de import.

Voorwaarden voor een monetaire unie.

Om van een beperkte inwisselbaarheid der valuta's geleidelijk over te gaan tot onbeperkte inwisselbaarheid en eventueel tot samensmelting der valuta's in een nieuwe unit is onontbeerlijk dat, met inachtneming der verschillen in de economische en de monetaire politiek in die zin, dat het monetair evenwicht werde gehandhaafd op zodanig peil, dat de totale betalingsbalans van iedere partner op de lange duur in evenwicht blijve.

Alleen dan zullen de onontbeerlijke credietmogelijkheden, hetzij binnen Benelux, hetzij in ruimer verband, voorhanden zijn, welke tijdelijke onevenwichtigheden zullen kunnen opvangen.

Resolutie van de sectie handelspolitiek.

Het Vde Economisch Benelux Congres, gehouden te Rotterdam op 13 en 14 April 1951,

kennis genomen hebbende van de uiteenzettingen van de heren C. Hemmer en A. Rom Colthoff over de tariefpolitiek van Benelux besluit dat,

1. de Benelux-landen zich vóór alles moeten inspannen om de internationale goederenhandel te handhaven en te ontwikkelen;
2. een algemene verhoging van hun douanetarief in strijd zou komen met hun belangen, welke niet gediend zouden zijn door een protectionistische politiek;
3. de situatie op handelsgebied van de Benelux-landen hoe langer hoe meer verontrustend wordt als gevolg van het grote verschil in hoogte tussen het Benelux-tarief enerzijds en de tarieven der overige landen anderzijds;
4. deze situatie vereist, dat men de mogelijkheid van krachtige maatregelen onder ogen ziet, misschien zelfs een vechttarief, zij het ook dat daarbij de grootste voorzichtigheid geboden is, gezien de grote risico's, welke daaraan verbonden zijn;
5. het vormen van een groep Europese landen, welke onderling een verlaagd tarief zouden toepassen, waardoor aan de deelnemers een voldoende grote markt wordt verschaft, een bevredigende oplossing van het actuele probleem zou opleveren;

beveelt een douanepolitiek voor Benelux aan, welke streeft naar de vorming van een dergelijke groep, welke kan dienen als uitgangspunt voor een toekomstige samenwerking tussen een groter aantal landen, welke bereid zijn de nadelen weg te nemen van de douanebelemmeringen, waardoor de opbloei van de wereldhandel wordt tegengegaan en welke in strijd zijn met de politiek van liberalisatie, welke seder 1949 door de bij de O.E.E.C. aangesloten landen, wordt nagestreefd.

MEDEDELINGEN VOOR ECONOMISTEN

Namens het bestuur van de Kring van Amsterdamse Economen (secretariaat: Joh. Verhulststraat 47¹, Amsterdam) wordt hierdoor medegedeeld, dat op Zaterdag 28 April a.s. om 3 uur n.m. in een van de zalen van de „Poort van Cleve”, Nieuwe-Zijds Voorburgwal 178-180, Amsterdam, de jaarvergadering van de Kring zal plaatsvinden, ter gelegenheid waarvan Prof. Dr H. J. van der Schroeff een inleiding zal houden over zijn reis naar Amerika.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Ook gedurende de afgelopen week was de geldmarkt krap. Schatkistpapiering en het vervallen van slechts weinig schatkistpapier gaan nog steeds samen, waardoor bij de banken relatief weinig geld vrij komt ter belegging in schatkistpapier. De marktdisconto's bedroegen gedurende de verslagweek dan ook merendeels $1\frac{9}{16}$ laten, $1\frac{5}{8}$ bieden en de callgeldnotering het maximum van $1\frac{1}{4}$ pCt.

De verhoging van disconto- en beleningsrente van De Nederlandsche Bank heeft vrijwel geen gevolg voor de geldmarkt gehad. Zolang de Minister het disconto op nieuwe jaarspromessen, dat sinds Juni 1947 $1\frac{1}{2}$ pCt bedraagt, niet verandert, is trouwens weinig anders te verwachten. Ten hoogste zal het feit, dat terugvallen op de circulatiebank thans dunder is geworden, de banken aanleiding kunnen geven om er naar te streven een dergelijk beroep in sterker mate te vermijden dan tot dusverre, m.a.w. een enigszins ruimer liquiditeit aan te houden. Dit zou tot een wat groter aanbod van callgeld leiden.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt vond de langzame koersafbrokkeling, die enige weken geleden, na maanden van een stabiel koersniveau inzette, verdere voortgang. Bij de ongunstige factoren, die de laatste tijd voor Nederlandse aandelen zijn ontstaan, zoals verhoging van de vennootschapsbelasting, het ophouden resp. omkeren van de stijging van de goederenprijzen, en de loonsverhoging, komt thans nog de stijging van de rentestand. Tot dusverre is hiervan nog maar weinig in de aandelenkoersen verdisconteerd. De idee, dat aandelen een hedge tegen inflatie vormen, overschaduwde nog steeds rationeler denkbeelden, en ook het feit, dat thans de gehele Nederlandse monetaire politiek gericht wordt op inflatiebestrijding, dringt slechts langzaam door.

De obligatiemarkt staat thans, na jaren, wederom in het centrum van de belangstelling. Gedurende de verslagweek ontstond op deze markt een verkoopsdrang als sinds de bevrijding eigenlijk nog nooit voorkwam en hieruit resulteerden relatief grote koersdalingen. De institutionele beleggers bleken op het verlaagde niveau nog geen lust tot kopen aan de dag te leggen.

Er werd ter beurze terecht of ten onrechte critiek uitgeoefend op het feit, dat de discontoverhoging werd afgekondigd onmiddellijk na in plaats van vóór de inschrij-

vingsdag op de nieuwe staatslening. De nieuwe stukken vertoonden direct een disagio, dat in de afgelopen week steeg tot $1\frac{5}{8}$ pCt.

	13 April 1951	20 April 1951
Aand. indexcijfers		
Algemeen	155,7	154,0
Industrie	220,6	218,3
Scheepvaart	174,4	171,7
Banken	127,2	126,6
Indon. aandelen	54,4	53,6
Aandelen		
A.K.U.	170 $\frac{1}{2}$	171 $\frac{3}{4}$
Philips	248	246
Unilever	231 $\frac{1}{4}$	230
H.A.L.	179	176 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	123	121 $\frac{3}{4}$
H.V.A.	129 $\frac{3}{4}$	127 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	301 $\frac{1}{2}$	297
Staatsobligaties		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	77 $\frac{11}{16}$	75 $\frac{9}{16}$
3—3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	95 $\frac{3}{4}$	92 $\frac{9}{16}$
3 pCt Invest. certif.	95 $\frac{1}{4}$	92 $\frac{5}{8}$
3 pCt Dollarlening	101 $\frac{1}{16}$	99 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	100 $\frac{1}{2}$	98 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Emissiekoers 12 April 1951.

J. C. B.

De Belgische geld- en kapitaalmarkt in Maart 1951

Geldmarkt.

Na de zware vervaldag van einde Februari werd in de loop van Maart de geldmarkt ruimer. De bankdeposito's vertoonden opnieuw de licht stijgende tendentie, die in het najaar 1950 inzette ingevolge de verhoging van de handelstransacties. Het aanbod op de daggeldmarkt was bevredigend. Tegen het einde van de maand werd de geldmarkt nochtans in sterke mate verstoord door de hoge betaling van belastingen. Ingevolge K.B. van 14 Maart 1951 (Stbl. van 19 en 20 Maart 1951) werd aan niet-loontrekkenden een vermindering van 10 pCt toegestaan op de bedrijfsbelasting dienstjaar 1951, indien de storting vóór 31 Maart 1951 zou worden gedaan. In totaal werden aldus op enkele dagen tijd fr. 3.117 mln aan de Schatkist overgedragen. De invloed van de belastingbetalingen op de geldmarkt werd nog versterkt door de normale verichtingen in verband met het einde van het kwartaal en het feit, dat op 31 Maart twee grootbanken hun jaarrekeningen afsluiten. Op welke manier de belastingen juist werden betaald werd nog niet bekend gemaakt. Het blijkt nochtans, dat het grootste deel werd gestort door overschrijving van tegoeden op postchequerekening of op bankrekening. De druk, waaronder de banken kwamen te staan, deed het aanbod van daggeld aanzienlijk afnemen, met het gevolg, dat het Herdiscontering- en Waarborginstituut verplicht werd een gedeelte van zijn portefeuille te herdisconteren bij de centrale bank en zelfs beperkingen moest instellen op de aankoop van geveiseerd papier van de banken. De banken namen daarenboven o.a. hun toevlucht tot rechtstreeks disconto van papier bij de centrale bank, tot herdisconto van wissels en promessen bij de parastatale credietinstellingen of bij andere kopers van dergelijk papier. Bij de Nationale Bank steeg

de portefeuille handelspapier op 5 April 1951 tot fr. 11.730 mln. De positie van de Schatkist werd daarentegen heel wat gemakkelijker, bij zover dat de gewone rekening van de Schatkist bij de centrale bank op 5 April voor fr. 94 mln crediteur kwam te staan. Er dient opgemerkt, dat het binnenkomen van de nieuwe Zwitserse lening ten bedrage van Zw.fr. 150 mln eveneens de positie van de Schatkist kwam vergemakkelijken. Het is overigens niet helemaal juist te beweren, dat de Schatkist uit de opbrengst van de vooruitbetaling van belastingen fr. 3.117 mln nieuwe middelen zou hebben bekomen. In zover de betaling geschiedde door overschrijving van tegoeden bij het postchequeambt kwam er helemaal geen nieuw geld in de Schatkist. De tegoeden van de particulieren bij het postchequeambt komen immers elke dag in de Schatkist terecht, zodat overschrijving van tegoeden van particulieren naar de speciale rekening van de Schatkist bij het Postchequeambt enkel een daling van de vlottende rijksschuld tot gevolg heeft gehad. In zover de betaling geschiedde door overschrijving van tegoeden bij de depositobanken en deze laatsten de vereiste middelen daartoe verkregen door speciaal schatkistpapier uit hun portefeuille te laten aflopen en niet te hernieuwen, is er klaarblijkelijk evenmin nieuw geld in de Schatkist gekomen, maar is weer de vlottende rijksschuld verminderd. Kortom: ingevolge de vooruitbetaling van belastingen blijkt de toestand van de Schatkist per saldo verbeterd alhoewel niet in dezelfde mate als het bedrag aan belastingen dat werd betaald; de vlottende rijksschuld daalde en het geldverkrappend effect werd vnl. bereikt door de inkrimping van het girale geld. Tegelijkertijd werden echter de vraag- en aanbodverhoudingen in de private sector van de geldmarkt in aanzienlijke mate verstoord. Tot op heden gaf vermelde storting nochtans geen aanleiding tot een wijziging in de rentestand. De rentevoet van het daggeld bleef op $1\frac{1}{4}$ pCt en de discontovoet van de Nationale Bank en het Herdiscontering- en Waarborginstituut voor prima handelspapier op $3\frac{3}{4}$ pCt bepaald.

Kapitaalmarkt.

Op de obligatiemarkt werd een licht stijgende tendentie genoteerd. De stijging deed zich vooral voor bij de fondsen, die voorheen de scherpste daling hadden ondergaan, nl. bij de schatkistcertificaten en de kasbons van de parastatale instellingen van het 4 pCt-type; ook de 4 pCt Geünificeerde Schuld steeg met enkele centimes. De koers-evolutie van de andere langlopende Staatsfondsen, de kasbons van Gemeentekrediet en steden en van de industriële obligaties en de lotenleningen was eerder uiteenlopend. Verschillende tot deze rubrieken behorende fondsen ondergingen nog een daling. In het algemeen heeft men toch de indruk, dat het aanbod op de markt voor uitstaande leningen is afgenomen en de vraag ietwat is toegenomen. Het feit, dat de eventualiteit van de uitgifte van een nieuwe staatslening nu wel voor enkele maanden voorbij is, zal nochtans niet beletten, dat belangrijke bedragen op de emissiemarkt zullen worden gevraagd. Na de N.M.K.N.-lening, die in Februari en begin Maart werd geplaatst, zal in de tweede helft van April de Regie van Post, Telegraaf en Telefoon een nieuwe emissie van 4,5 pCt kasbons aanbieden. Het betreft hier een lening van fr. 1.000 mln, waarvan door de houder na 5 jaar de terugbetaling kan worden gevraagd à 102 pCt en die definitief zal vervallen na 10 jaar. Alsdan zal de terugbetalingsprijs 105 pCt bedragen. De inschrijvingsprijs belooft 98 pCt, hetgeen betekent, dat de houder een rendement bekomt van 5,33 pCt op 5 jaar en 5,16 pCt op 10 jaar. Deze uitgiftevoorwaarden komen nagenoeg overeen met de huidige rentestand, alhoewel enkele uitstaande leningen van een analoog type tegen de thans geldende koersen een nog ietwat voordeliger rendement opleveren.

Rentestand op de Belgische obligatiemarkt ¹⁾.

(In pCt per einde maand).

Looptijd		Jun 1950	Dec. 1950	Jan. 1951	Febr. 1951	Mrt 1951
Staatsobligaties	Langlopende	4,38	4,53	4,62	4,65	4,65
Schatkistcertificaten	8 à 9 j.	4,43	4,92	5,03	5,20	5,15
Kasbons steden	5 à 6 j.	4,49	4,66	4,78	5,14	5,32
Kasbons parastatale instellingen	ca 9 j.	—	—	5,26	5,38	5,38
Private obligaties	10 à 12 j.	5,43	5,69	5,63	5,82	5,90

¹⁾ Reële rendementen, rekening gehouden met agio of disagio tegenover terugbetalingsprijs.

In de loop van Maart publiceerde de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid haar jaarverslag over 1950. De verkrijging van de publieke kapitaalmarkt heeft tot gevolg, dat de rol van de N.M.K.N. als credietinstelling op de geld- en kapitaalmarkt steeds toeneemt. Op einde 1945 beliep het bedrag van de uitstaande credieten fr. 1.101 mln., op einde 1950 fr. 7.662 mln. Het betreft hier de gewone verrichtingen van de instelling ¹⁾, die meestal betrekking hebben op verlening aan de nijverheid van credieten met een maximum looptijd van 10 jaar en subsidair disconto van wissels en promessen met een looptijd van meer dan 120 dagen. Verder is de N.M.K.N. gelast met de credietverlening tot steun aan de oprichting van nieuwe nijverheden (K.B. nr 81 van 28 November 1949 en het uitvoeringsbesluit van 27 December 1947), met de credietverlening voor de uitbreiding van de koopvaardij en de vissersvloot (wetten van 1 Februari 1939 en 23 Augustus 1948), met de steunverlening aan rederijen (wet van 23 Augustus 1948), met de credietverlening in het kader van de Marshall-hulp van herstelcredieten. De indeling van de totale credietverlening zag er op 31 December 1950 als volgt uit:

	(in mln fr.)
Gewone credieten	5.101
Oprichting nieuwe nijverheden	251
Scheepscredieten	180
Herstelcredieten	1.999
Credieten i.v.m. Marshall-hulp	129
Steun aan rederijen	2
	7.662

In Maart 1950 werd door de N.M.K.N. ingevolge de algemene stijging van de rentestand ook de rentevoet voor de credieten op 10 jaar verhoogd van 5½ pCt tot 5¼ pCt.

De bedrijvigheid op de aandelenmarkt was hoog gedurende de eerste en de laatste week van de maand. Gemiddeld werden dan voor ca. 93 mln fr. fondsen per dag verhandeld. Rondom het midden van de maand daalde nochtans de omzet. Ook in de stijgende beweging van het koerspeil deed er zich een lichte aarzeling voor. De daling was het sterkst bij de steenkolen aandelen. Het beurspubliek bleek op dit ogenblik de perspectieven van de betrokken nijverheid naar aanleiding van de ratificatie van het Schuman-plan maar eerder somber in te zien. In het algemeen blijken de aandelen nochtans verder de gunst van het publiek te genieten omdat men hoopt met het bezit van dergelijke reële beleggingsobjecten toch in zekere mate zijn vermogen tegen de koopkrachtdaling van het geld te beveiligen.

¹⁾ Cfr. J. Mattheussen: „De Belgische Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid”, „E.-S.B.” van 11 Augustus 1948; blz. 628-31 en 18 Augustus 1948, blz. 646-49.

Gemiddeld koerspeil op de aandelenmarkt te Brussel.

(indices 1936-'38 = 100)

	Dec. 1949	Dec. 1950	Febr. 1951	Mrt 1951
Industriële aandelen	169	172	193	194
Openbare nutsbedrijven	142	146	161	168
Koloniale aandelen	233	325	340	350
Algemeen gemiddeld koerspeil	174	188	207	219

Brussel. V. VAN ROMPUY.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 23 April 1951

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank	f 700.000,— ¹⁾
	Bijbank	„ —,—
	Agentschappen	„ 1.919.657,05
		f 2.619.657,05 ²⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)		—,—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Voorschotten in rek. crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank	f 60.623.199,76 ³⁾
	Bijbank	„ 7.500.652,28
	Agentsch.	„ 25.957.686,50
		f 94.081.538,54
Op effecten enz.	f 93.003.543,63 ⁴⁾	
Op goederen en celen	„ 1.077.994,91	
		f 94.081.538,54 ⁵⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)		—,—
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Febr. 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 1.174.601.902,01	
Zilveren munt enz.	„ 17.230.640,38	
		f 1.191.832.542,39
Vorderingen en geldswaardige papieren luidende in buitenlandse geldsoorten		752.650.066,03
Buitenlandse betaalmiddelen		1.894.752,16
Vorderingen in gulden voortvloeiende uit betalingsaccorden		266.612.990,—
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds		133.626.187,60
Gebouwen en inventaris		1.500.000,—
Diverse rekeningen		226.244.998,13
		f 5.671.062.731,90

Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds	„	18.418.854,74
Bijzondere reserves	„	69.951.000,39
Pensioenfonds	„	24.627.335,10
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	„	1.502.725,68
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„	51.119.720,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	„	2.682.331.070,—
Bankassignaties in omloop	„	129.550,26
Rekening courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f	19.821.423,18
's Rijks Schatkist, bijzondere rekening	„	1.427.544.323,32
Saldo's van banken in Nederland	„	33.523.363,43
Saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden	„	353.657.702,70
Andere saldo's van niet-ingezetenen	„	108.221.617,95
Andere saldo's	„	98.915.324,98
		f 2.041.683.755,56
Saldo's luidende in buitenlandse geldsoorten	„	495.087.000,13
Diverse rekeningen	„	266.211.720,04
		f 5.671.062.731,90

Totaal aan Nederlands schatkistpapier, waarin gulden saldo's voortvloeiende uit betalingsaccorden zijn belegd

¹⁾ Waarvan schatkistpapier, rechtstreeks door de Bank in disconto genomen

²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no 99)

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾.

Ontvangsten op niet-kohierbelastingen. Kalenderjaar 1951.

STAAT I. × f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1951	Febr. 1951	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Febr. 1951	Raming jaar 1951
Loonbelasting	84,2	95,9	180,2	625,0
Dividendbelasting	2,2	8,9	11,0	50,0
Commissarissenbel.	0,7	1,0	1,8	6,5
Vereveningsheffing	27,8	34,5	62,3	240,0
Rechten op de invoer:	34,1	37,8	71,9	450,0
Bijzond. Wijnbelasting	—	0,0	0,0	0,1
Accijns op zout	2,2	0,2	2,4	6,0
Accijns op gedistilleerd	8,4	7,6	16,0	88,5
Accijns op bier	1,0	1,8	2,8	16,0
Accijns op suiker	6,9	5,3	12,2	87,0
Accijns op tabak	27,7	25,4	53,2	265,0
Belast. op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,2	0,7
Omzetbelasting	110,6	120,6	231,2	1.097,0
Rechten van zegel ²⁾	6,1	2,8	8,9	24,0
Rechten van registratie	4,0	3,1	7,1	39,0
Rechten van successie, enz.	8,9	8,6	17,5	70,0
Motorrijtuigenbelasting	3,7	3,2	6,9	45,0
Totalen	328,5	359,3	687,8	3.109,7

^{*)} Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissarissen in effecten

¹⁾ Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT II. Ontvangsten op kohierbelastingen. × f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1951	Febr. 1951	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Febr. 1951	Raming jaar 1951
Inkomstenbelasting	93,0	92,2	185,3	664,0
Vermogensbelasting	8,6	8,6	17,2	65,0
Vennootschapsbelasting	49,0	28,9	77,9	350,0
Grondbelasting ¹⁾	7,9	4,8	12,7	28,0
Personele belasting ¹⁾	3,7	4,1	7,8	25,7
Ondernemingsbelasting ¹⁾	28,8	26,9	55,7	—
Totalen	191,0	165,6	356,6	1.132,7

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1951 ¹⁾.

STAAT III. × f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1951	Febr. 1951	Totaal 1 Jan. 1951 t/m ult. Febr. 1951	Raming jaar 1951
Vermogensaanwasbelasting	5,0	2,3	7,2	50,0
Vermogensheff. incens	1,7	1,4	3,1	20,0
Totalen	6,7	3,7	10,4	70,0

¹⁾ Gegevens omtrent de betalingswijze worden niet meer door de belastingadministratie verzameld; praktisch bestaat nog slechts de mogelijkheid tot betaling in vrij geld en door inlevering van s taatsschuld.

STAAT IV. Aanslagregeling der kohierbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾. × f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1950 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1950	In Jan. t/m Febr. '51 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1950/1951	In Jan. t/m Febr. '51 opgelegde aanslagen boekings-tijdvak 1951/1952	Totaal ontvangen in Jan. t/m Febr. 1951 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Febr. 1951
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	895,0	225,0	0,0	185,3	934,6
Vermogensbelasting	75,5	24,0	0,0	17,2	82,4
Vennootschapsbelast.	161,4	4,3	52,2	77,9	431,3
Grondbelasting ¹⁾	18,7	0,2	0,2	12,7	6,4
Personele belasting ¹⁾	17,6	18,2	—	7,8	28,0
Ondernemingsbelasting ¹⁾	251,7	30,9	—	55,7	226,9
Totalen	1.419,9	294,0	52,4	356,6	1.409,6

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 - 4 = 5.

²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT V. Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen. × f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Febr. 1951 boekings-tijdvak 1950/1951	Raming jaar 1951	Opgelegd t/m ult. Febr. 1951 boekings-tijdvak 1951/1952
Inkomstenbelasting	740,0	494,6	664,0	0,0
Vermogensbelasting	60,0	49,8	65,0	0,0
Vennootschapsbelasting	250,0	488,8	350,0	52,2
Grondbelasting ¹⁾	30,0	27,3	28,0	0,1
Personele belasting ¹⁾	24,0	12,8	25,7	—
Ondernemingsbelasting ¹⁾	100,0	—	—	—
Totalen	1.204,0	1.073,2	1.132,7	52,3

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze stater vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe één maal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, April, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie).

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst is gevorderd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk bedrag

nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen. De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1951 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteurenadministratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1950 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1950/'51 te worden opgenomen; een uiteraard voorlopige aanslag inkomstenbelasting 1951 in het boekings-tijdvak 1951/'52.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

ALLE voordelen
van een

PENSIOENREGELING

voor Uw personeel
verkrijgt U
bij

AMSTLEVEN

BOVENDIEN

snel en gratis
gedegen adviezen
en

doorlopend **EEN GOEDE SERVICE**

N.V. AMSTERDAMSCH E MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERKERING

Nieuwe Spiegelstraat 17 • Amsterdam • Telefoon 63272

vacatures

Bedrijfsorganisatie op het gebied van het Midden- en Kleinbedrijf te 's-Gravenhage vraagt een

DIRECTEUR

die in staat is zelfstandig leiding te geven aan haar bureau.

Voor het vervullen van deze functie is kennis vereist van de huidige problematiek op het gebied der loon- en arbeidsvoorwaarden en belangstelling voor de sociaal- en bedrijfseconomische verhoudingen in het algemeen.

Uitvoerige sollicitaties onder no. E.S.B. 17-2, bureau v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

diversen

TE KOOP AANGEBODEN

te Eindhoven 3 PANDEN (waarv. 1 café m. woonhuis + 2 woonhuizen), prijs f 19.500,- totaal; huuropbr. f 1.112,80; lasten f 83,34. Alles in zeer goede staat van onderhoud. Br. onder no. E.S.B. 17-3, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

**Adverteer in
deze rubriek.**

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie
14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Losse nummers 75 cents, resp. 10 B. francs